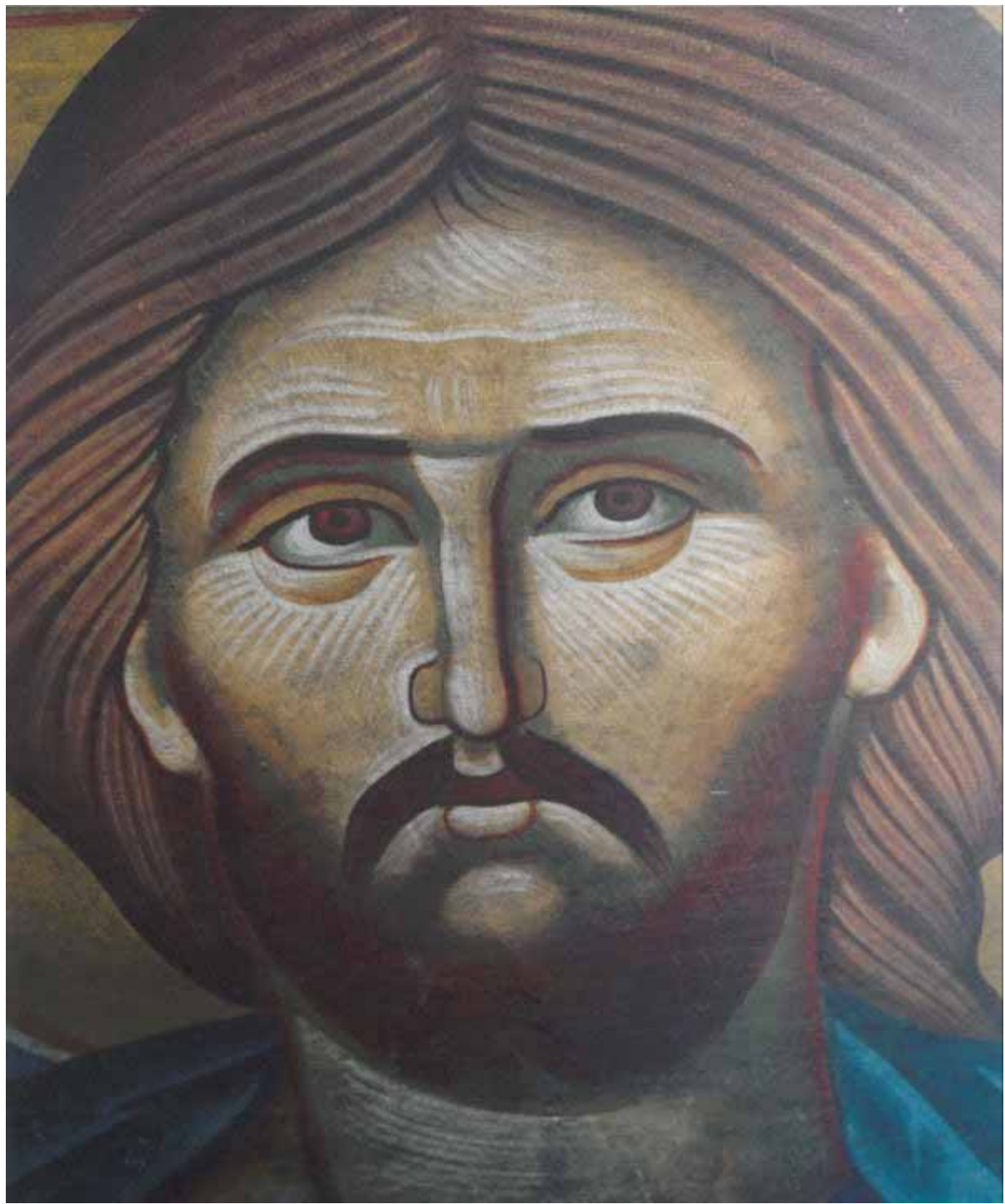

Börzsönyi Helikon

A Spangár András Irodalmi Kör művészeti folyóirata

I. Évfolyam 4. szám. 2006. Április

Csöreginé Baranyai Anita: Görög ikon *(fotó)*

Tartalom:

3. o.: *Ha április, akkor 11.*; (Karaffa Gyula írása)
4.-5. o.: *„Húzok” akár egy igazi lapszerkesztő kő keményen*; (Ketykó István verse)
6.-7. o.: *Lomtalanítás*; (Móritz Mátyás írása)
7. o.: *A szerelmet*; (Móritz Mátyás verse)
8.-9. o.: *Városaim: Hosszúpályi*; (Szalai Ferenc sorozatának harmadik része)
10. o.: *Hazád az ég alatt*; (H. Túri Klára verse)
10.-11. o.: *Anikó levelesládájából: Rózsa tanító néni*; (H. Túri Klára sorozata)
12. o.: *Szünet*; (Majnik Tamás verse)
12. o.: *„Visszanéztem félutambul”*; (Hörömpő Gergely verse)
13. o.: *Hazám*; (Hörömpő Gergely verse)
14.-17. o.: *A mesterrel jártam: A kezdetek*; (Borsi István írása)
18.-19. o.: *Könyvajánló*;
20.-22. o.: *Zsákkal a hónap alatt*; (S. Varga Ilona-A. Lion írása)
23.-27. o.: *Rákóczi rétsági katonái*; (Végh József írása)
28.-29. o.: *Auditor: Vizsgálat; Hangyaboly*; (Szávai Attila írásai)
30.-44. o.: *Ami a Spangár-antológiából kimaradt*:
Időnként meg kell állni; Dorogi Ferenc Miklós verse)
Levél a túlvilágról; (Fekete Eszter írása)
Högyész; (Fuchs Éva írása)
Etk. (én találtam ki); (Katona Kamilla írása)
Ars poetica; (Kossárik Nándor verse)
„Csend”; (Nagy Norbert verse)
Tehéntrágya dezodorral; (Öszné Pusztai Éva írása)
A Csend fájdalmai; (Péter Erika verse)
Osz, a barátom; (Százdi Sztakó Zsolt írása)
Vakon hiszek; (Szita Zoltán verse)
Végre tavasz van; (Takács Lajosné verse)
Kihalt madár már a turul; (Tobak László verse)
A negyedik kereszt; (Vengrinyák János verse)
45.-46. o.: *Hírek*;
47. o.: *E havi számunk szerzői; Impresszum*;

Lapszámunk képei:

Áprilisi számunkat *Csöreginé Baranyai Anita* etnográfus Görögországban készített fotói, és édesapja egy fotója díszítik. Köszönet és hála a fotók közlési jogáért. (*A Szerk.*)

Címlapon: **Görög ikon**; (*Csöreginé Baranyai Anita* fotója)

A hátsó borítón: **Mézeskalács forma**; (*Baranyai Zoltán* fotója)

Ha április, akkor 11.

Kizöldültek a fák, mindenki a telkén, kertjében tesz-vesz, odafenn a nagy hegyekben olvadni kezdett a tavalyi hó, munkát adva a Duna-, Tisza mellett élőknek és azok rokonságának. Soha nem látott árvíz hömpölygött le a két nagy folyónkon, de a beletorkolló kisebbek is csúcsokat döntögettek. Hiába, medencében vagyunk! Zsákoltam én magam is Nagymaroson, ahol soha ilyen magasnak nem láttam még a Dunát. Raktuk a gátat - bárcsak így tudnánk gátat vetni minden rossznak az életünkben -, és esküszöm, sok minden szóba került munka közben, de a versek, az irodalom nem.

Persze ez nem azt jelenti, hogy a hétköznapi életben nem lennének fontosak a költők, a vers. Fontosak, de csak csendben, a maguk helyén. Nem ilyen „hely” azonban József Attila születésnapja, amikor minden évben országszerte felolvasásokat, megemlékezéseket, ünnepségeket rendeznek a magyar költők, a magyar versek tiszteletére. Mi magunk is megtettük, tiszteletünket tettük Rétságon a Költészet előtt, ahol a már hagyományosnak mondható Spangár-antológia bemutatója és a Spangár-díj átadása zajlott e napon.

Lomtalanítunk is ilyentájt, kidobunk mindent, ami „antik, ócska”, vagy csak megunt, számunkra haszontalan. Vigyázunk, nehogy figyelmetlenek legyünk s olyan értékünket tegyük a kuka mellé, amit később megbánnánk! Ünnepe ez is, a szeméttisztítás, a gereblyézés, hiszen hozzátartozik a szépreményű tavaszhoz.

És ne feledkezzünk meg ünnepeink között a Húsvétről. Csodálatos, ahogy a keresztfai szomorúságot, a nagypénteki bűt, szenvedést átérzve böjtölünk, megtisztulunk keresztényi módon, majd hagyományaink szerint dőzsölünk, dúskálunk a jóban, amikor a feltámadás öröme költözik lelkeinkbe. Aki nem hisz, nem vallásos, azt is elkapja ilyenkor valamiféle felszabadult megkönnyebbülés, hiszen barkáznak a fák, fészket építenek a visszatért fecskék, gólyák, szemet

gyönyörködtetően rózsaszínűek a baracok, a cseresznyék, a hegyoldalak fehérlenek a virágzó kökényektől; Hát mondják meg! Lehet ilyenkor nem örülni?

Emlékszem, gyerekkoromban végiglátogattuk a szomszédságot, rokonságot, ismerősöket, meglocsoltuk a lányokat, asszonyokat, jót falatoztunk a felénk kínált sonkából, kolbászból, kalácsból, töltelék-ből, majd a hímes tojást vigyázva zsebeinkbe rejtve odébbálltunk egy házzal, hiszen ott is tavaszi felhőtlen örömmel vártak ránk a lányok. Néhány helyen - akkoriban kezdődött ez az újabb nemzeti hagyomány - a néphagyományokat aprópénzre váltva tíz-húsz fillért, ötven fillért, néhol egy forintot dugtak a zsebünkbe. Nem szabad ezt sem elítélnie senkinek, hiszen ez is az ajándékozó örömeinek kifejezése. Ma, mikor oly sok embergyerek kollégiumokban „senyed”, milyen jól jön az a kis hamburgerrevaló!

Szerencsére ritkán kell, (négyévente) de már túl vagyunk egy választáson is. Mindenki megnyugodhat végre, újra köszönhet a szomszédnak, vendégül láthatja az anyóst, apóst, beveheti a zászlót, vége a harcnak. Mert ma Magyarországon harc egy választás. Igaz, többet profitálna egy politikus, ha mondjuk nem „hülyül” meg ilyenkor, s ember marad, de eddig még nem jutottunk el a fene nagy XXI. századi kultúránkban. Ha ez a viselkedésforma nem ránk, magyarokra jellemző csak, akkor épp azért is meg kellene mutatnunk végre a szomszédoknak, hogy „rendeztük végre közös dolgainkat”, mert gyerekeinknek nyugodt jövőt, magunknak „élhető múltat” csak így remélhetünk.

Kedves Olvasóinknak kívánok tartalmas időtöltést lapunk oldalainak olvasása közben, magunknak, a lap alkotóinak, szerzőinek pedig még sok-sok verssel, művészetekkel, Költészet Napjával fűszerezett, hosszú, termékeny életet.

Karaffa Gyula

2006-04-30

KETYKÓ ISTVÁN:

„Húzó” akár egy igazi lapszerkesztő kő keményen

***„Már egy hete csak a mamára gondolok”
(József Attila)***

*én meg már rád huszonöt éve édesanyám huszonöt éve
de versben évek óta elkerüllek ne haragudj anyu nem tehetek róla
igaz akár a bolondok rendre beszélgetek veled
„kezét csókolom jó éjszakát” kívánok akár gyermekkoromban
most is minden esti imádkozásom után de tudom ez nem elég
igaz: „Kötetnyi vers - rekviem szólt belőlem eddig érte” - d
de amint Váci Mihály írta: „Még nem elég”
mostanában újra gyakorlom az írást mint kis nebuló
ha tehetem minden nap faragom a verset csiszolgom akár a gyémántot
nyesegetem a felesleges szavakat a bele nem illő képeket
és „húzó” akár egy igazi lapszerkesztő kő keményen
szemrebbenés nélkül és ha elkészül egy - egy versem a kézirat mintha
Radnótié lenne a lágerben írott eclogák közül
sokszor úgy néz ki de a lényeg vers lett belőle anyu
nem holmi versnek tűnő iromány tudom kíméletlen vagyok
önmagammal szemben de költő barátom Tamás tanácsára
ezek után ha kell még keményebb leszek verseimhez
mert még ez évben ha az égiek továbbra is segítenek
meg kell írnom a bennem évek óta felgyülemlett új verseket
jó szép és pontos verseket köteté szerkeszteni keresni egy jó grafikus
ki vállalná leendő új verseskötetem címlaptervét
illusztrációt készít könyvemben majd olvasható verseimhez
és egy jó könyvkiadót aki vállalja kötetem megjelentetését
ha szükséges anyagi támogatókat szereznem
- pár barátom igen komoly ajánlatát már bírom –
és egy jól szervezett új könyvpremier ezek idei költői terveim
látod anyu milyen irtózatosan nehezek ezek a sorok
melyeket az előbb leírtam teher rajtam a javából*

*de érzem lesz erőm a folytatáshoz nem hagyom magam elgáncsolni
drága Csepeli Szabó Béla költő barátom így dedikálta nékem egy kötetét:
„Ha megütnek, üss vissza, véd magad!” és tudom
mellettem állnak majd utamon az égi hatalmak
családom kollégáim barátaim orvosaim
igaz egy új kötet címét tanácsos a legvégén kitalálni
így tettem első verseskötetem megjelenésekor is
de akárhány új verset is leszek képes kiadni
már döntöttem a címe: „Mostanában fekete lovakkal álmodom” lesz
mely címlapjának elkészítését s benne a vers - illusztrációkat
boldog lennék ha komjáthys kör - társam Lengyel Péter grafikusművész vállalná...
tervek tervek avagy egy költő álmai
igyekszem magam „összekapni” és írni írni írni
meg ahogyan egykor oroszul belénksujkolták: ucsitsza ucsitsza ucsitsza
magyarul: tanulni tanulni tanulni
mert szétfeszítenek a még meg nem írt versek
érezem: igazi lelki nyugalom csak a versek adják vissza
mert költő vagyok sokszor ezer sebből vérző tétovának tűnő ötvenes pasi
de elsősorban költő és családapa e kettőt lehetetlen szétválasztani
költő vagyok és halandó sokszor csetlő - botló esendő de EMBER*

Balassagyarmat, 2003. február 20.

MÓRITZ MÁTYÁS

LOMTALANÍTÁS

Csonkolt baba, hátlap nélküli televízió, rozsdamarta virágállvány, háromlábú szék, megsárgult újságok, kilyukasztott labda, kifordított esernyő, szétrohadt furnér íróasztal, műanyag virágok, ruhamaradékok, fél pár széttaposott bakancs, és még mi minden egyéb értékes holmi lett egy pár perc leforgása alatt a házak elé, a lépcsők mellé, a konténerek mögé, vagy egyszerûen a játszótér mellé hajigálva.

Hogy mikor, hogyan, és kik váltak meg ezektől a csecsebecsétől, nem tudom, mert már csak arra ébredtem, hogy minden sarkon egy nagy kupac hever, és szinte minden kupachoz tartozik egy csoport, amelyik „én láttam meg előbb, tehát az enyém” metodikát követve kezét a szemeteiken tartotta, és büszkén trónolt a kupac közepén, arcukon bárgyú mosollyal, várva hogy befusson az erősítés egy utánfutós tragacs, vagy egy markos haver képében, akivel felpakolhatják az egymás mellett katonás rendbe állított hajdú mosógépeket, és a konyhára nem kevés pénzt hozó öntöttvas tévé állványt.

Ebben a versenyben sokat nem érnek az olyan dolgok, mint egy elég jó állapotban lévő könyv, mert legfeljebb csak unottan belelapoznak, hátha a volt gazdája belerejtett egy ötszázast, vagy nagyobb címletet, de elfelejtkezett rejtekhelyéről, és nem is gondolva rá, kihajította.

Szinte megbolydult a lakótelep, és olyan emberek tucatja tűnt fel, akiket még soha nem láttam, pedig idestova 15 éve élek itt. Fülest kaphattak, hogy jó árúk érkeztek, és már akkor lecsaptak a szortírozó, lomtalanító emberekre, amikor azok még épphogy csak kitették lábukat a kapun, az első kido-bandó cuccukkal. Ami lehetett akármilyen,

vércsék már kapták is ki a gyanútlan delikvens kezéből ami éppen benne volt, és nézegettek, felbecsülték, ide tették, oda tették, mi az előrébb való, min lehet könnyen, de legfőképpen tisztességes áron túladni.

Voltak érdekes dolgok is az utcára dobva, amelyek mellett meg-megálltam, csodálkozva és gondolkodva, mert mit keres a műanyag flakonok, betelt spirálfüzetek mellett példának okáért egy műanyag mûláb, vagy egy protézis, de ugyanígy meglepő volt egy szinte tökéletes műszaki állapotnak örvendő tolókosci is... Lehet, hogy ezeknek a gazdájuk már nem akarja kitenni a lábát a lakásból, nem akar enni, rágni, de még attól az élvezettől is megfosztja magát hogy guruljon egyet...

A lefoglalók nem engedtek tíz méteres körzetbe senki idegent, és ha a demarkációs vonalat valaki gyanútlanul és meggondolatlanul átlépte, hát minimum egy-egy szisszenést kapott foghegyről, vagy akik elébb még ültek, azok felpattantak, felkészülve az ökölharcra, vagy a helybenhagyásra.

Volt, aki gondolt a gyors olajra lépésre is, kerékpárral érkezett, és mikor alkalom adódott, lehajolt valami kis koncert, zsebre vágta, vagy a csomagtartóba tette, és gáz, tűzött is. De kevés volt az ilyen bátor, és inkább már csak a maradékokért mentek, ami nem jelentett sokat, hiszen amiből egy forint hasznót is reméltek, már fel lettek pakolva a teherautókra.

Nem egy keménylegény Mercédesszel lelassítva egy-egy sokat ígérő kupac mellett tudtára adta mindenkinek, hogy azért lehet jól keresni a szeméttel is. Aki a kicsit nem becsüli, satöbbi...

Volt, aki családi programként fogta fel az egész lomtalanítást, két-három gyerekkel letelepedtek a bűzlő mocsok tözsomszéd-ságában, és ameddig nem jöttek a barátok, a gyerekek eljátszottak a félbetört frizbivel, a húr nélküli tollas-ütővel, de olyan is akadt, aki egy fél almát kezdett el rágcsálni, és még talán pár csepp üdítő is akadt egy-egy műanyag flakon alján...

Persze, nem ment semmi hangtalanul, mert szinte piaci kofa módjára kiabáltak, ordítottak, visítottak a lefoglalók, és ha valaki messzebb volt a hallótávolságon, hát egyezményes kézmozdulatokkal adták egymás tudtára, hogy hol érkezet friss áru, hol ólálkodik valaki idegen képű ember.

Ügyes munkát végeztek, aminek az elszállítók nem nagyon örültek. Az egy négyzetméternyi szemétből könnyen csináltak húszat, mert szanaszerteszéjjel hordtak mindent, ami nem kellett azt eldobták, az összekészített szemeteket kibontották, a nejlonzacskókat meg hagyták, hadd hordja szét a szél mindenfelé.

De óvatosak voltak a kirendeltek, csak este jöttek, mikor már kezdtek lecsendesedni a lomtalanítás körüli harci állapotok gerjesztette indulatok.

Másnap azért maradt rendesen szemét, amit nagy valószínűséggel jövő ilyenkorig senki nem visz el.

Meglepetésemre találtam egy kupacot, amiben pár könyv hevert. Az egyik megtetszett. Koromfekete volt, keménytablás, szép kötésű, akár még valami ritkaság is lehet, gondoltam, „ki tudja...” alapon. Lenyúltam érte körbenézve, nem állítja-e belém valaki a kiskésit, de megnyugodtam, egy-két kutyást leszámítva, nem akadt vétélytársam.

Először nem is hittem a szemeimnek, arra gondoltam, valaki tréfát űz velem, így kora reggel. Forgattam a könyvet, egyik kezemből a másikba tettem, és erőt véve magamon megint megnéztem, de megint csak az állt a borítóján arany betűkkel, hogy: *Az egri csillagok...*

És még mielőtt elájultam volna a nyílt színen, egy autóabroncs mellett egy másik könyvre is bukkantam, ami kicsit strapásabb állapotban leledzett, de nem hiányzott belőle lap, csak a hátulja. Gabriel Garcia Marquez *Száz év magánya* volt. Hónom alá csaptam a két klasszikust, és büszke voltam, hogy a legnagyobb kincsekre én leltem. Jövőre talán ismét sikerül gyarapítanom a könyvtáramat. És ha már annyi könyvem lesz, hogy nem férnek el, hát egy könyvespolcot is szerválok majd, és még

akár öltre is megyek érte! Hisz a kultúráért mindent...

A szerelmet

Nagy Lászlóra

**ha halál elragad kíméletlen
mikor lépni lábam visszaretten
mikor szívem elhaló hangot ad
mikor a vég tárt karokkal fogad
mikor magamhoz nem hasonlítok
mikor szívből semmit nem siratok
mikor már senkire sem haragszom
mikor elmúlásomat átalszom
mikor álmom szarvasát nem űzöm
mikor a végső hazám kitűzöm
mikor gyenge leszek mint egy nyárfa
ki lesz majd akkor aki belátja
hogy azért éltem és azért voltam
hogy átvigyelem élve akár holtan**

SZALAI FERENC

Városaim:

Hosszúpályi

Eddig csak a városaimról írtam, de van nekem egy Hosszúpályim is. Ha felütöd a térképet, szemeddel előbb Debrecent keresd meg, azután indulj egy picit délre, de utána azonnal kelet felé fordulj: Mikepércs, Sáránd, Hajdúbagos, Hosszúpályi. Itt meg is állhatsz, de azért érdemes némi pihenő után tovább haladnod: Monostorpályi, Létavértes, és amióta megnyílt az állandó határátkelő: Székelyhíd.

Biharországban jársz ezen a tájon, igaz, csak a megmaradt részében. Jutott odaára is elég a szép megyéből. Túl az álmosdi kukoricáson, ahol már csak a madár mehet át, nos ott találsz Kazinczy Ferenc faluját, Érsemlyént. Meg Diószegyet, ahol Csokonai is járt. A diószegi hegyeket apám padlásáról is látni lehetett tiszta időben. Engem nem az apám nevelt. Én tizenhét évesen láttam őt először. Ennek igen rövid magyarázata az, hogy a szüleim még eszmélésem előtt elváltak, és... De mindegy, most már nyugodjanak békében mindketten. Mint ahogy az 1974 szeptemberében meghalt anyai nagyanyám is. Az, amelyikkel együtt laktam. Még rajtam volt a gyászszalag, amikor a távoli Hosszúpályiból hozott levelet a postás. Az állt benne, hogy Cz. Gáborné, aki második házasságának özvegye, betöltötte már azt az időt, amikor egyre kisebb az esélye, hogy sokáig örülhessen a kicsi korától fogva nem látott unokájának. Nagyon megrendített az írás. Meghalt a szeretett nagyanyám, de máris kaptam helyette egy másikat. Az őszi osztálykirándulás éppen Debrecenbe indult. Elkéretőztem az osztályfőnökömtől, és elindultam a soha nem látott faluba. Mint kiderült, annak is a legvégébe, az utolsó utcába. Nefejejs utca

12. Ez a cím állt a borítékon. Szívem nagyon hevesen dobogott, amikor befordultam a főútról a legutolsó poros kis utcába. Délutánra járt az idő, csak egy nagyon öreg ember ült egy ház előtt a kispadon. Egykedvűen nézelődött, a lábán mászkáló legyeket csapkodta. Amikor meglátott, felállt, és hangosan kiáltott:

- Meggyűtt a Feri fia! Margitka, gyere elé, meggyűtt a Feri fia.!

Az utca közepe táján kinyílt egy kerítésajtó, alacsony, vézna parasztasszony szaladt ki. Látszott, hogy kiáltani akar, de ehelyett szótlánul megölelt, és percekig nem eresztett el. Olyan madárcsontú volt, hogy visszaölelni sem igen mertem. Kibontakoztunk egymás karjából, és bementünk az udvarra. Nem volt még időm körülnézni. Leültünk a tornácon, és egymás tekintetében úszkáltunk. Hol sírtunk, hol nevetgélünk anélkül, hogy még akár egy mondat is elhangzott volna. Csak sokára szólalt meg Margitka, azaz a nagyanyám:

- Hát, megkaptad a levelet, ugyi? Attól féltem, anyád nem adja oda. Bár ilyet nem tenne az. Igaz, nem élnek együtt a fiammal, de jó asszony az.

Ekkor vette észre a fekete szalagot a galléromon.

- Ugyi, Mariska halt meg, a nagy-mamád?

- Igen.

Kikiabált az utcára, át a szomszédoknak:

- Gyere át, Mihály! Itt van a Feri fia!

Aztán beszaladt a házba, és gyorsan megsütött két tojást.

- Apád kórházban van, megmûtötték. Bemegy hozzá is?

- Be.

Ekkor volt először időm körülnézni. Egy szobakonyhás vályogház tornácán ültem. Felálltam, beljebb léptem. Körülöttem a város és a falu bútorainak keveréke állt nagy tisztaságban, a padló döngölt föld

volt. Az ajtók olyan alacsonyok voltak, hogy be kellett húznom a fejemet, amikor beléptem. Azt később tudtam meg, hogy a nagy debreceni bombázás után csak az ajtó és az ablak fa alkatrészeit lehetett szekérré rakni, és kihozni Pályiba, hogy abból építsék fel nagyanyám és a nénikéje az új otthont. A két asszony keze munkája volt minden. Apám akkor a fronton volt az új hadsereg katonájaként. De ez már egy másik történet, mint ahogy az apámmal való első találkozásom is. Meg az utolsó is.

Megadatott még tizenöt olyan esztendő, hogy minden évben eltölthettem néhány hetet a Nefelejcs utcában. Közben megismertem néhány unokatestvéreimet, de nem sűrűn mentünk át hozzájuk vendégségbe. Csak apám halála után léptünk szoros kapcsolatra Erzsikével, aki tanítónő lett.

Nagyanyámat nagyon szerették mindenhol a faluban. Tudták róla, hogy Margitka néni az előző században ott szolgált tiszteletes unokája. Mivel hamar árvaságra jutott, a református kislányt a katolikus rokonok vették magukhoz. Ott tanulta meg mindazt, amit ma tolerancia néven ismerünk. Egyszer a kertben kapálgatott. Én furulyáztam a tornácon, és egyszer csak ujjaim alól a "Boldogasszony anyánk" szaladt ki. Némi gonoszkodással vártam a hatást. De magam szégyenültem meg. Letette a kapát, odajött, leült. Megvárta, hogy vége legyen.

- Ezt olyan szépen fűjtad. Ismerem ám, mert én is sokat jártam a katolikus templomba. Református vagyok, ott hallgatom az Igét, de utána mindig bemegyek, és nézem azt a sok szép képet a falon. Olyan gyönyörű, mint a Mennyország.
Ritkán szégyellem magam úgy, mint akkor szégyelltem el magam. Nem is vagyok többet hajlandó senki mástól toleranciát tanulni, elég nekem az, amit Báthory Margittól, a hosszúpályi tiszteletes unokájától, az én drága nagyanyámtól tanultam egy életre.

2004. október 10-én avatták fel az új gyülekezeti termet, a felújított templo-

mot és orgonát, amelyen még Liszt Ferenc is játszott. Igaz, akkor még a katolikus templomban állt a hangszer. Ott ült a padokban a református püspök, a helyi fiatal lelkész, a régi és az új katolikus pap, a görög katolikus tiszteendő, de még a baptista lelkész is. Ott voltak mindazok, akik más-kor talán nem olyan szorgosan járnak el az Isten Házába. És ott volt velem a rég halott Margitka néni, az én drága nagyanyám. Tudom, mert az ünnepség alatt végig tiszta öröm melege vett körül.

H. Turi Klára

„ANIKÓ LEVELESLÁDÁJÁBÓL”

Hazád az ég alatt

Ott, hol ismered a vízerek helyét,
ott, ahol tudhatod a házadét,
azt, hogy anyád hol született,
s mitől boldog, ha boldog a gyerek,

kiterjesztett szárnyad hol le nem törik,
ahol az anyák fiaik ha szülik,
Istent imádják csöndes naplementre,
lelkük templomában térdepelve,

ahol „né” lehattél és nem csak nő, ott,
ahol magas a menny és nem nyomott,
neveden szólít, hol ki szeretett,
ha már nem szeret, nem mondja neved.

Ahol megtanultam régen félni én,
reménnyel élni, túl az élet felén,
mert őseim bűnét magamra vettem,
tisztas távlatokra nyíltatott szemem,

ahol néha tán boszorkány vagyok,
de másszor szent, - és sohase kokott-
ott, ahol emlékszem egy cseresznyeágra...
letört, s én szálltam vele, mint a páva.

Naponta szegni ősök kenyerét,
ahol becsült szó: férj és feleség,
ahol a ház még családot jelent,
és kert jelez hozzá égi jelent,

nem apadt forrás, légüres javak,
mit a magányos hímel árny alatt,
eleven egység, Káin ellentéte,
ahol bástyavár az Isten népe.

Félelmed görcse hol szűnt, s ott, ahol
furulya szól és egy nép egy akol...
A gonoszság végül ahol véget érne,
s angyalok vinnének föl az égbe:

szébb vidéket nem találhatsz ennél,
tájat, tágasabbat... nemzetednél.
Örök dilemmákra örök példázatod:
Hazád legyen ott, ahol a holnapod!

Rózi tanító néni

Mondják, gyümölcséről ismerszik meg a fa... és most fekszik az ágyon, mint élette-
len fadarab. Hangja, mint váratlan szellő a
tikkadt nyárban –a régi hang sehol, a kéz-
mozdulat, mellyel őszi leveleket rezdít
rajzoló hétvései elé- oldalt fekvő teste
kérdőjelét rögzítik Anikó tudatában. Hány
gyümölcsöt is érlett, milyen számolatlant, s
most mégis... ha megszólal, mint elhaló
forrás fogyó vize alján elmúlt számtan,
olvasás s rajzórák ékkő-kavicsaival, szá-
radt homokkal befűtt volt tanítások óráival
összeaszott ajkán. Inkább odaát, mint ide-
lenn... éli az Alkony Otthon öregjeinek
egyhangú életét, hagyja, hogy mások le-
mossák, megkönnyült testét naponta
gondozzák, kezébe adják álmatlan éjszakák
után vízzel töltött műanyag kortyolgotását.

Néha Anikó eteti joghurttal őt, de általá-
ban egy másik volt tanítványa, ki
ugyanúgy érzi a gyermektelenül e földet
elhagyni készülő jó öreg tanító néni fogyó
erejében - mit több mint fél évszázad sem
tudott elmulasztani – a kifogyhatatlan sze-
retetet. „Uram, jó nekünk itt lenni!” – ez
áll a baji templomoltár fölötti boltozat fel-
írásaként, melynek ő egy ötvenedik
osztálytalálkozón adta magyarázatát, mi-
szerint:...1943-ban azt, az egy máig
énekelt régi templomi énekszövegből ő
javasolta. És tényleg jó volt ott lenni, szin-
te egy egész örökkévalóságig tartó
gyerekkoron át. Jobboldalt ültek a férfiak,
baloldalt az asszonyok, a két padosor közén
fiatalasszonyok, színes ruháikban állva s
néhányan népviseletben, hátul legények, s
ők lefelől, csoportosan, mint kisebb-
nagyobb iskolás nép. A Fellner Jakab-
építette műemlék-templom többszázados
égetett téglakő padlata telente borzongató
hideget árasztott, de... ez ellen egy gy-

reknek eszébe se juthatott szólni. Ám egy nap Rózsi néni –ügyes útmutatásokkal- összeállított velünk úgymond egy... szönyeget, melynek fonataiból lábuk alá igazíthatták aztán az új, nem túl meleg, de praktikus... imához valót. S ha a térdnek nem is, de felfázások ellen ez már nagyon jó szolgálatot tett. S a Rózsi néni kiválasztotta Erzsébet asszony –ki Anikó volt, ti mint kis Szent Erzsébet egy színdarabszerpben- azt sajnálhatta csak ebben, hogy egy királyi udvari színhellyel kevesebbel kellett, hogy beérje, (eme póri láb alatt valóval maga alatt) ha éppen annak a fél falut megmozgató darabnak a főpróbája közvetlen lezajlottán kellett, hogy kilelje a hideg. Így a kis Anikó kibetegedett egy színelőadásból, Rózsi néni G. Rózsit választotta helyette. Igaz, apja –jóval későbbben- jól megvigasztalta őt s a szavai nyomán nem is lehetett volna min sajnálkoznia egy gyereknek sem, arra vágyón, hogy színésszé legyen. „A színésznek ... mindent el kell játszania!”- mondta neki Apa, s Anikó még ekkor sem tudhatta, hogy megelőlegezett iránta való bizalommal nem a levegőbe beszélt, mikor egyenesen neki célozta intelmét. Hogy meg ne hátráljon –akarta volna mondani-, az Istenért, meg ne alkudjon soha az életben, ha úgy adódna, hogy abban neki majd ... mindent el kell játszania! De akkor is érthető szavakkal, beszédes lélekkel győzze le a félelmét, ha életre szóló színelőadásba keveredne vétkesen! Mert „színház az egész világ”, s belülről élni ezt a színházat nem biztos, hogy mindig sikerül. Bizony, nem! Mert étellel tölteni annak minden szerepét szent dolog, s csak nagyon keveseknek juthat az osztályrészül, hogy közkívánatra, egy-egy főpróba után még ismételhessenek is ebben a darabban.

Mondják, gyümölcséről ismerszik meg a fa... és most fekszik az ágyon, mint élettelen fadarab. Hangja, mint váratlan szellő a tikkadt nyárban, - a régi hang sehol, a kézmozdulat, mellyel őszi leveleket rezdít rajzoló hétévesei elé (kérdőjelbe görbedt testtel)- ki fog már ezután szatyrokat fonatni, gyakoroltatni faragást a fiúkkal,

hímzést a kislányokkal, falusi színelőadásokat betanítani, új közös játékokat megmutatni, kánonban megénekelteni a minden szépre fogékony gyereknepet? S ki fogja –vállára vetve fehér csipkés zsebkendőjét- gyerekszemekbe így mondani: „Ezt ne utánozzátok!” ...?

Színevesztett, beesett száját egy papírsebkendővel megtörli Anikó, vigyázva, hogy a joghurttal együtt egy elmaradhatatlan mosolyt le ne töröljön arról. Az elszállni készülő lélek azonban a szemébe költözött már, s onnan készül az öröklétbe...

MAJNIK TAMÁS

Szünet

Megfakult a Nap fénye!
Ó nem!
Eljöttek, s elviszik mindazt, mit megszer-
eztem.
Sírást, fájdalmat, nevetést, boldogságot.
Nem engedem, ó nem.

Motoszkál bennem egy apró gondolat,
Mi lenne értékek nélkül?

Régen egyszerűbben mondtam ki a szava-
kat.
Ma befolyásolva vagyok
általatok, buta érzések.

Rab akarok lenni!

Akasztott emberek képe gyötör,
ha ébren vagyok.
Álmomban meg túl idillien fotóznak
gondolataim. Szörnyű! Jaj!

Ha az életet választom,
ti ne maradjatok!

Hiányozni akarok valakinek,
beszélgetni akarok a mocsári életről,
énekelni akarok egy fa alatt.

Roncs autók egymáson véreznek

Elvénülök, mielőtt
azt mondhatnám valakinek: szeretlek.
Ócska, kopott ruhákat akarok!

Segítség! Sorvadozik az életem!

HÖRÖMPŐ GERGELY

„Visszanéztem félutambul” (Népdalok dallamára)

Hiába mész szülőföldre,
rá se ismernél a kertre,
új fák vannak, máshol állnak,
árnyékolják gazdag házak.

Nincs már szoba, hol születél,
se másik, hol felnőtt lettél,
te csak lépkedj mind előre,
bízd magad a jobb időkre.

Lebontották már a házat,
hol anyád lehúzta lázad,
idegen él már a portán,
de te vagy még, nemcsak voltál.

Nagyszerűség árnyékában,
mondhatatlan magasságban,
visszanéztem félutamból,
szememből a könny kicsordul,

de ez a könny nem sós, édes.
A fájdalmad nyereséges.
Félutaink összerakva,
véletlen, vagy készakarva

egész úttá fornak össze,
megyünk kevésből a többbe,
száraz síkról nagy hegységbe,
magas csúcsról hajnal-szélbe.

HÖRÖMPŐ GERGELY

Hazám

Maroknyi földben végtelen tér.
Cseppben a tenger, szívben az Úr,
egy sóhajtásban századévek,
szegény vagyok és gazdag nagyúr.

Avas szalonna, szénapadlás
meghitt illata lebegett,
a padlásajtó vén torkából
fújta a szél a felleget.

Fehér felhő a mélykék égen
azért oly vakító fehér,
mert nem úgy kap fényt, lent a földön:
hanem belőle csillan fény.

Enyém a jegenyék magánya,
enyém a földnek illata,
ősdiófáknak öreg árnya
védelmez, mint egy őszanya.

E föld nekem az átkos-áldott
ősi tanya, és művelem.
Barátaim a felhő-szívek,
együtt ragyognak énvelem.

Békét akartam, szorgos csöndet.
Viharfelhő én nem leszek.
Világítok, nem feketéllek,
fény bennem, s mögülem ered.

BORSI ISTVÁN

A MESTERREL JÁRTAM

A kezdetek

Néhány napja annak, hogy elmúlt egy év, mióta a nagyra becsült mesterem elfogadott engem a tanítványának. Világosan emlékezem az életem fordulópontjára, hiszen a legnagyobb változást, mióta megszülettem, ő adta nekem. Egyedül és gyalogosan járta az országot, hogy tapasztalatokat szerezzen és megosszon. Ahol befogadó hallgatóságra lelt, ott néhány hetet, hónapot eltöltve, közben a közösség ténykedéseiben tevőlegesen részt véve tanított, azaz, ahogyan ő mondotta: „csak létezem”. Szavai által új, mindennél nagyobb távlatok, összefüggések nyíltak meg bennem.

A konyhakertünket gyomlálta egyszer, hogy a szállás és az étel ne alamizsna legyen számára. Miután mi ketten végeztünk a feladattal, megkérdezte tőlem, mit csináltam az elmúlt néhány órában.

- Gazoltunk! - vágtam rá a magam bölcsessége szerint. Ő azonban a fejtét csóválta

- *Gazdálkodtunk!* - mondta. *Szerinted, van-e különbség a kettő között?* - kérdezett ismét.

Nem igazán értettem, hogy mire akar kilyukadni. Ő akkor továbbállt, majd másnap, mire ismét összetalálkoztunk, friss, új gondolatok soroltak a fejemben:

- Gondolkodtam azon, amit kérdeztél, Mester! - erre ő a lépcsőre telepedett, majd fejét félig felém fordítva átadta magát az újsütésű gondolataimnak.

- Azt hiszem, valami nagyobb összefüggést kellene keresnem a kertészet kapcsán.

- mire ő továbbra is figyelt, szó nélkül, mintegy bátorítva engem a beszédre.

- Azt hiszem, bármit teszünk, elgondolunk, valamiféle változást fog eredményezni a világban. Nemde? - ő csak hallgatott.

- Ha gazolok, akkor csak a világ egyik tulajdonságát látom, mégpedig azt az oldalt, melyet leginkább el akarok takarítani a környezetemből. A munkám nehéz, fáradságos, egyedüli örömet akkor találok, amikor befejeztem, vagy még akkor sem, mert gondolhatom azt, hogy egy hét múltán ismét ezt kell tennem.

Most először láttam, hogy a Mester valami biztatásféle mozdulatot tett a kezével, mintegy folytatásra várva. Egy pillanatra megakadtam, izgulni kezdtem, mert alig volt az előbb elmondottól több, amit egy napos töprengésem árán összeszedtem magamban. Hirtelen, mikor a szemünk összevillant, úgy kezdtek előbukkanni belőlem a szavak, hogy a következő szó még meg sem született, mind a mondat, mind a gondolat egy rendezésre váró tehervonatként újabb és újabb rakománnyal bővült.

- Amikor gazdálkodom, akkor az egész folyamat során a végcél érdekében cselekszem. Bár kezeim a gyomot szaggatják, sem harag, sem utálat nem környékez meg, hiszen az ő erőteljes növekedésük előrevetíti a jó termést, gazdag, életteli földet jelez. Időközben figyelmemet a haszonnövények szépsége, és gyarapodása köti le. Látom, ahogy a kicsiny palántákból az isteni gondviseléssel együttműködve gyönyörű répák, vaskos káposztafejek, lengedező lenföldek, virágos útszegélyek kerekednek. Hálás vagyok a sorsomnak, hogy együttműködhetek a teremtéssel. Előttem zajlik a Nap éltető csodája, az eső és a föld reményt és táplálékot ad, hogy

gazdag termést takaríthassak be. Mivel élményt is ad, nem fárasztó ez a tevékenység. Valójában a munka nagyobb hányadát nem én, hanem maga az őstermészet végzi, én viszont egy parányi láncszemként része lehetek, magam igénye szerint szabályozhatom ezt a folyamatot. - mondtam, majd a Mester valahová a végtelenbe elrúvulve, két mondattal lezárta beszélgetésünket

- *„Ha gazdaként élek, gazdag vagyok! Könnyebben gyomláthatom lelkem töviseit, elszáradt kóróit, nem siratván a régit, de dicsőíthetem, ápolhatom az igaz élet magvait. Ettől kezdve bizvást várhatom, hogy az Élet Napja bőséges termést érlelhessen bennem.”* Ekkor felállt, egy huncut mosollyal a szemében odabiccentett, majd átsietett a falu túlsó felén lévő fazekashoz, agyagot taposni.

Ebben az időszakban sokan rótták az ország útjait, hol egyedül, hol kisebb társasággal, hogy híreket vigyenek, tapasztalatokat szerezzenek a nagyobb világból, nem kevésbé, hogy saját életüket, erényeiket, vagy gyengeségeiket megismerhessék. Őket, az úton járókat, még ha nem is voltak valami nagy szellemiségek, a falvak zárt, kicsiny világába csöppent vándorokat többnyire szívesen fogadták. Akkoriban a legtöbb ember a szülőföldjének alig egy-két napi járásnyi körzetét ismerte meg egész élete során. Megtiszteltetésül szinte minden átutazót Mesternek szólítottak. Próbáltam a nevét kideríteni, de majd mindenki másnak mondta, hol Csen, hol Jang, hol Po mesternek ismerték, de megkérdezni tőle valahogy senki nem mert. Talán be sem mutatkozott az érkezése során.

Hetekig nem tudtam a közelébe férközni, hisz bármit tett, csinált, bárhol segédkezett, bárkit meghallgatott, azt olyan figyelemmel tette, hogy máshoz ott nem

volt mondanivalója. Így jobb híján a gazdák és az iparosok egymás közt osztották meg egyéni tapasztalataikat a Mester látogatásairól. Bár viszonylag kicsiny településünk volt, mégis a vagyoni különbözőségek, rangok, beosztások, szakmák szerinti elkülönültségek egyre inkább elmosódni látszódtak, többet, figyelmesebben értekeztek egymással az emberek. Bárhová ment a Mester, egyre többen otthagyták aktuális tevékenységüket, hogy őt halhassák, láthassák. Ő viszont látható módon inkább háttérbe húzódott volna, nem volt ínyére a hirtelen nagy tisztelet és népszerűség. Valójában nem volt ez az ember se túl öreg, hogy Ős-bölcsként tiszteljék, se túl tagbaszakadt, hogy a megjelenített erő keltsen félelmet, arca is csak jó átlagos kinézetű. Külsőségek a háttérbe szorultak a közelében, kortól és nemtől függetlenül pillanatok alatt a bűvkörébe tudott vonni mindenkit, aki figyelmét őrá függesztette.

Egyszer az egyik gazdaembernek, aki a földjét otthagya, utána osonva hallgatta őt, valami hasonlót mondott:

„Ó, ti balga emberek! Ha én minden általam csodásnak vélt élethelyzetemben megrekedtem volna! Megsültem volna, mikor a sivatag délibábját vég nélkül csodálom, vagy belefúladtam volna a tengerbe, mikor a dagály erejét szemlélem, vagy csontig fagytam volna, mikor az örök hó magaslatából körbe tekintve az alatt elterülő tájak látványába beleveszek!”

Aznap volt utoljára a falunkban. Másnap, mire a nap felkelt, nyomát sem látta senki. Egyetlen kicsiny tarisznyáját - mely ugyanúgy üres volt, mint megérkezésekor hátára dobva, hű társával, a vándorbotjával szapora léptekkel, valahová, valamiért, valamikor elindult. Útját még talán ő maga sem tudta előre, inkább csak a Gondvise-

lésre bízva magát. Valami iránytalan, megnevezhetetlen nyugtalanság kerített a hatalmába, amióta Ő távozott. Három nap telt el, hogy rájöttem; olthatatlan szükségem van a Mesterre. Mióta hozzám szólt, rám figyelt, megváltoztak a gondolataim, érzéseim. Összefüggésekben kezdek látni, de a só már nem olyan sós, a méz nem olyan édes, a gondolat nem olyan tiszta, a levegő is szinte fojtó, mintha azt is elvitte volna magával, ami a vérem táplálja. Tanulni, tudni, létezni! Az Ő útját járni! Igen! Döntöttem! Mivel középső gyermek voltam, sem jog, sem szeretet, sem ragaszkodás nem kötött sem a földünkhöz, sem szüleimhez. Indokolni sem tudom miáltal vezérelve, miért pénz és élelem nélkül, és miért búcsúzás nélkül indultam el, hogy a Mestert felkutassam. Irányát sem tudtam, csak el, merre a lábam visz. Három napos késlekedésem csaknem egy év hiábavaló kutakodással telt el. Hol itt, hol ott vélték őt látni. Volt, ki jópofaságból éppen ellenkező irányba indított el, volt, hol csavargónak néztek, kővel hajigálva űztek el otthonaik körzetéből. Volt, hogy bolondok szegődtek társaimul az út során, mivel a kiközösítés, megvetés sújtotta őket, a falvak előtt hátramaradoztak, várva, hogy róluk is gondoskodva valami ehét hozzak. Talán egy hónap telt el így, épp úgy, ahogy rejtélyes módon hozzám csapódtak, egyszer csak eltűntek mellőlem. Jutott hideg, eső, éhezés, de gondoskodás, segítség, sőt futó szerelem is, vándorlásom során. Eltökéltégem, azonban mit sem változott.

Túléltem rablók támadását, egy súlyosan elfertőződött láb sérülést, mely magas lázzal járt. Azonban, ahelyett, hogy hátráltatott volna, sokkal inkább segítségemre volt. Lázas, önkívületi állapotból, mintha egy pillanat alatt teljesen ép, éber állapotra váltottam volna. Később visszagondolva,

abban az állapotban az nem volt gyanús, hanem éppen természetes, hogy a menedékül szolgáló sziklabarlang hegy felőli oldala, mint egy panorámakép, úgy átváltozott. Mintha nem bentről, hanem valahonnan magasból tekintenek a világra. Amire rátekintettem az egyszerre közel jött, minden részletében jól felismerhetővé vált. A részleteknek oly hihetetlen gazdagsága érte tudatom, hogy tízlépésnyi gyalogösvényt szavakkal leírni talán egy óra is kevés lenne. Minden forma, levél, kő, fény, illat, íz, hangulat, érzés egyszerre volt jelen. Az ösvény félreeső részén, egy parányi tűz mellett a Mester ült, teát készítve magának. A korábban megismert köpönyege mellette hevert, minden szálát, fonatát, tapintását, súlyát, foltját egyszerre - tudtam!-, azaz éreztem. Ő, míg a víz forrni kezdett, egy ágacskaival valami ábrát rajzolgatott a pusztá földre. Azonban ezt az egyet nem voltam képes megjegyezni, vagy felidézni magamban. Hirtelen egy messziről lévő kép tornyosult a barlang falán: az OM szikla. Nem tudtam, hogy egyáltalán létezik-e ilyen képződmény, azonban a hegyet a síkság felől megközelítve, a vándor egy sziklaablakot -mint egy "O" betűt-, valamint mellette két szikla-csúcsot lát, mely olyan, mint az "M" betű felső hegyei. Egy kissé még távolabbról sikerült a környéket megtekintennem, majd, ahogy jött, úgy egyszerre eltűnt minden kép, ismét a barlangom sötét, nyirkos oldalát szemléltem. Bár visszatért a fájdalom is, mégis valami boldogságérzet töltött el. Egyszerűen *tudtam* a helyes irányt. Alig egy héttel később, egy fennsíkon vándorolva a ködös, hűs reggelen, egy ismert képződményt láttam meg. Egy széthúzódó sziklagerincet két kisebb csúccsal, mellettük a környékbeliek szerint a "Sárkány Tükre" nevű sziklaablak. Nem volt még

delelőn a Nap, mikor a szikla tövében, az ösvény szélén, kicsiny tüze mellett, felém a hátával, egy ismerőst láttam meg. A Mester volt, egy bottal a csupasz földre valamit rajzolt. Meghatódottságomban elakadt a hangom, ahelyett, hogy tisztelettel köszöntöttem volna, csak megálltam mögötte, úgy tíz lépésnyire. Félni kezdtem, hogy ha megismer, elkerget, mert jobban szereti az egyedülletet.

- *Kérsz teát?* - szólalt meg az ismert hang. Közben meg sem fordult, csupán a rajzolgatását hagyta abba. Alig voltam képes köszönni, hisz könnyeimmel küszködtem. Végre! Sikerült! Megtaláltam őt! Végre biztonságot, nyugalmat lelek *belőle!* Ő pedig mintha kettőnk közt csak egy perce félbeszakadt folyamatot fejez be, úgy nyújtotta a poharát.

- *Tehát, közeleg az én óráim is!* - mondta, közben, egy derűs mosoly ült arcára. Úgy tűnt, mintha valaki kívülállóhoz szólna, nem pedig hozzám.

Esdekelnem akartam, hogy fogadjon tanítványának, bármit megteszek, messziről követem, hogy ne zavarjam őt szent elmélyülésében, de szóáradatomat félbeszakítva mondta:

- *Rendben!*

Először nem is értettem igazán, csaknem folytattam az előre oly sokszor elpróbált szövegemet. Ekkor kezével intett, elég!

- *Nem fogadhatlak most, a tanítványom-má, hiszen azt megtettem már egy éve, egy hónapja és tizenkét napja!*

A mester szavaitól minden eddigi teóriám, gondolatom megsemmisült. Valójában, ha jól emlékszem, ekkor találkoztam vele otthonunkban először.

- *Minden napodban, melyet nélkülem töltöttél el, mégis velem voltál! Velem voltál szerencsében, elűzetésben, éhezésben, télenben, betegségben. Te is részesülsz az útból, melyet én magam is járok. Te nem*

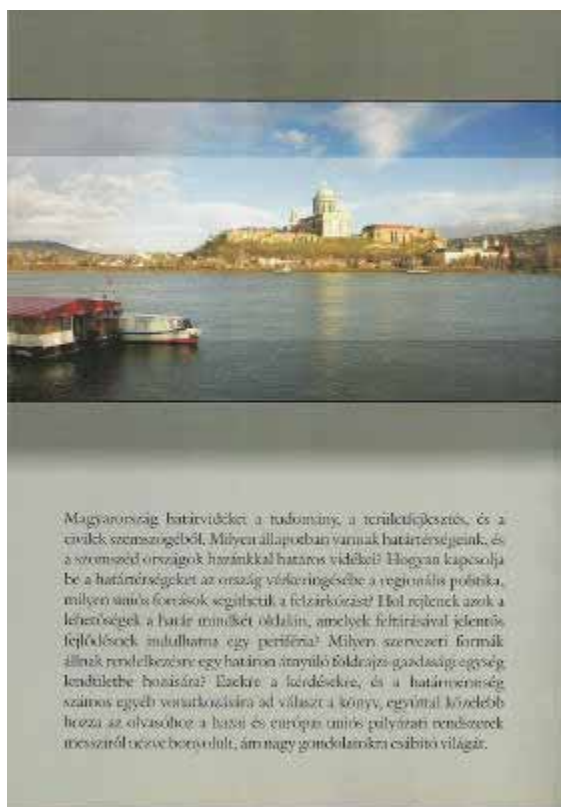
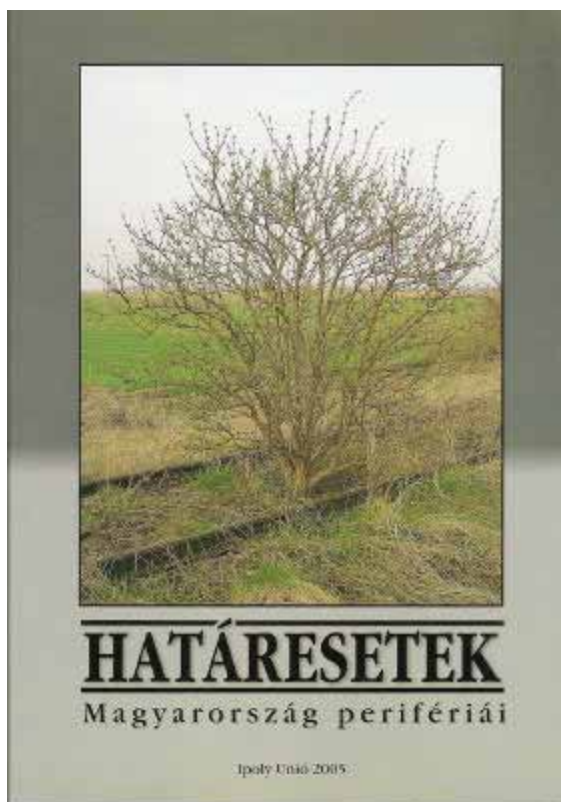
engem, hanem az Utat magát keresed! Nélkülem is épp oly hasznos volt ez az időszak, mint velem lehetett volna!

Így valami egészen váratlan módon, társak lettünk. Ettől az időtől követtem útját, részese, tanúja lettem tetteinek, gondolatainak, s felébredt bennem egy egészen új érzés; kíváncsi lettem a nyugalom és bölcsesség *igazi* forrására.

2005.09.04. ISTI.

Könyvajánló

Magyarország határvidékeit a tudomány, a területfejlesztés, és a civilek szemmel látják. Milyen állapotban vannak határterületeink, és a szomszéd országok határvidékeivel? Hogyan kapcsolódik be a határterületek az ország vidékfejlesztésébe a regionális politika, milyen uniós források segíthetik a fejlesztést? Hol rejtenek azok a lehetőségek a határ mindkét oldalán, amelyek felhívásával jelentős fejlődések indulhatnak egy peritóna? Milyen szervezeti formák állnak rendelkezésre egy határon átnyúló földrajzi-gazdasági egység lefedésére? Ezekre a kérdésekre, és a határmentés számos egyéb vonatkozására ad választ a könyv, egyáltalán közelébb hozza az olvasóhoz a hazai és európai uniós pályázati rendszerek messziről néző betetőzést, ám nagy gondolatokra csábító világát.

A balassagyarmati Ipoly Unió Környezetvédelmi és Kulturális Egyesület gondozásában, Kuthi Áron és Nagy Vilmos szerkesztésben, Lambert Attila fotóival jelent meg a **Határesetek Magyarország periferiái** című, több mint kétszáz oldalas munka.

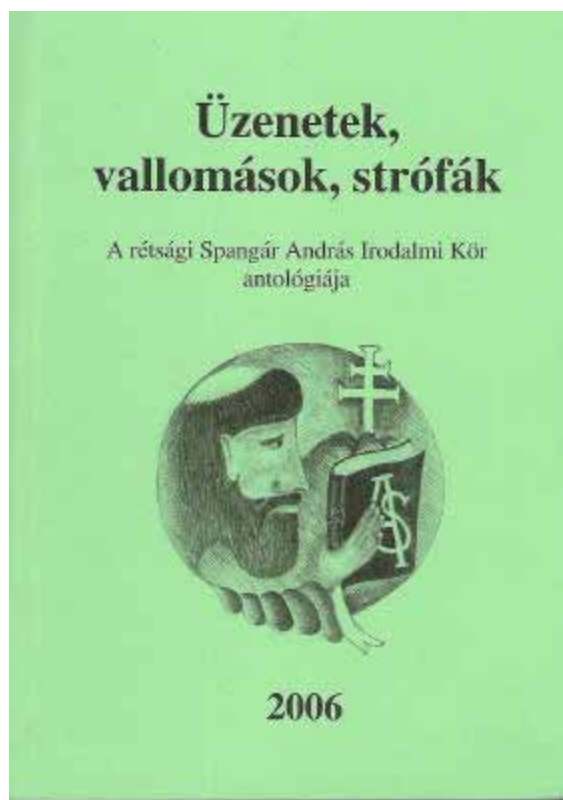
Idézet a kötet ajánlásából:

„...Ne gondoljon a Kedves Olvasó valami száraz értekezésre. Ezt a könyvet az élet írta, a maga sorsszerű nyelvén, érthetőségeről, „fordításáról” pedig kiváló gondolkodók, tudósok és civilek gondoskodtak. Ha a könyvön keresztül a határok fölé emelkedik, látni fogja, hogy az egyes fejezetek és munkák mögött komoly élettapasztalat, kutató, szervező, integráló munka áll. Ez a könyv sem a határok nélküli, felhőtlennek ígért Európa népszerűsítésére költött állami milliárdokból, hanem a tenni akaró, a problémákat és előnyöket látó és tapasztaló kiművelt kútfőkből indult útjára. Ugye Ön is érzi, mire népünk és a szomszédos népek számára végleg kinyílik Európa nagy kapuja, már nem azt találjuk ott, amit a sokszor vasbetonnal és botlódróttal övezett falak repedésein korábban láttunk, láthattunk. ...A könyv tanulságai arra intenek, hogy az ország periferiáinak sorsa nem válik el a belső országrészek sorsától és nem is kevésbé fontos attól. Egy nép, egy haza fejlődése olyan, mint egy gyümölcs: nem fontosabb a napszitta száraz kéreg a lédús velőtől, mert mindkettő a magért, a jövőbe vetett lehetőségért együtt, és csakis együtt tud haszonnal és értelmesen élni. ... „

A kötet megvásárolható a rétsági, illetve a balassagyarmati Művelődési Ház-, és Könyvtárban, valamint az Ipoly Unió Környezetvédelmi és Kulturális Egyesületnél. Címük: 2660 Balassagyarmat, Rákóczi út 12.

Email: iroda@ipolyunio.hu

Internet: www.ipolyunio.hu

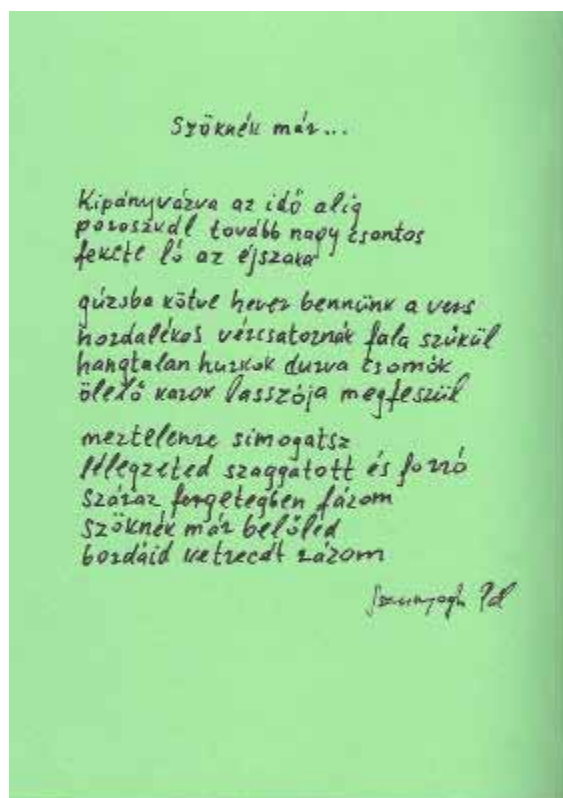

Április 11.-én, a Költészet Napján bensőséges ünnepség keretében került bemutatásra a *Spangár András Irodalmi Kör* ez évi (mondhatni már megszokott) antológiája, ami idén először, a Kör által országosan meghirdetett, nyílt pályázat (zsűri által javasolt) anyagából szerkesztődött. A szerkesztés *Végh József* munkája, segítségére voltak ebben a rétsági *Művelődési Ház és Könyvtár* munkatársai.

A kötet bemutatásával egyidőben került sor az idei *Spangár-díjak* átadására is: Vers kategóriában a *Budapesten* élő és alkotó *Egry Artúr*, míg próza kategóriában a *Diósjenőn* élő és alkotó *Borsi István* kapta meg a díszes plakettet, *Dovák B. József* alkotását.

(*Gratulálunk a díjazottaknak, lapunk második részében az antológiába nem javasolt művek közül válogatunk. A szerk.*)

A kötet hátsó borítóján megjelenő versre belső, házi pályázatot írt ki a *Spangár-Kör*, aminek végeredményeként egyöntetű szavazás eredményeképpen, és megérdemelten a tereskei *Szúnyogh Pál* verse került fel.

Szerepel a kötetben:

Balázs Sándor, Borsi István, Cegléd József, Csáky Károly, Demeter Zsolt, Dennis Sugar y Frank, Dobrosi Andrea, Domahidi Klára, Egry Artúr, Gál Gábor, H. Túri Klára, Halász Ildikó, Hörömpö Gergely, Karaffa Gyula, Kersák József, Kürtösiné Kiss Eszter, Lakatos Mihály, Majnik Tamás, Mátyus Attila, Nagy Brigitta, Nagy János, Rácz J. Zoltán, Sajgó József, Szájbely Zsolt, Szávai Attila, Székács László, Szobonya Boglárka, Tinnyi Brigitta, Topolcsik Imréné, Végh Sándor, Vozárik Lajos, Zsidai-Nyerges Gizi

A kötet 500 forintos áron megvásárolható a rétsági *Művelődési Ház és Könyvtárban*, érdeklődni a konyvtar@retsag.hu címen lehet.

S. VARGA ILONA - A LION

Zsákkal a hóna alatt...

Zsákkal a hóna alatt battyogott a sötét és kihalt utcán. Nem tudta rászánni magát, hogy akárcsak a közelébe is merészkedjen egy kukának. Egy hete rótta a járdákat, egy hete készült belekukucskálni a bûzcsóvákat eregető, félig nyitott fekete szörny-szájakba. Mindig épp akkor fordult be valaki valamelyik sarkon, amikor éppen fel akarta emelni a félig lecsukott fedelet. Szinte bûnösnek érezte magát, ha meg-megközelített egy kapubejárót. Ahol autók között álltak, még csak-csak. Félig takarásban nem annyira rettenetes. De ott meg azért nem mert közéjük menni, nehogy autófeltörőnek nézzék. Nemrég még ő is öntött beléjük szemetet. Olykor vödörből, olykor csak összefogott szájú nejlonzsákot dobott bele. Ha csám-pás, öreg cipője, vagy használt, de még viszonylag jó "háztartási ez-meg-az" akadt otthon, azt a kuka tetejére tette, hátha jól jönnek még valahol. Most ilyesmi után szaglászgatott. Eszébe jutott a sötétkék edzőcipője, amit még Balatonfüreden vett, mert otthon maradt a váltócipője, s úgy elázott, hogy zokniban kellett bemennie az áruháza. Vagy tíz évig szolgált becsületesen. Mikor már a suszter sem vállalata a talpalást, letette szerényen a ház előtt áll-dogáló kuka tetejére. Egy óra múlva, mikor lement kaput nyitni a „már megint nem vittem kapukulcsot” szomszédnak, már nem is volt ott. Akkor még dolgozott. Volt jó kis munkája. Igaz, nem valami gazdagsághozó, de egy könyvtári raktáros mégiscsak valahol értelmiséginek számít. A városi nagykönyvtár alagsorában dolgozott, napi többszöri fordulóval sokszor több száz kiló könyvet mozgatott meg. Szerette a poros papírszagot, szerette az újságkötegek zizzenéseit. Minden megnyitáskor zizegtek a régi lapok. Vigyázott, nehogy egy szeletke is letörjön az öreg

papírokból. Akkurátusan tologatta a map-pákat a polcokon, áttenni nem volt könnyű. Pici, tapogató mozdulatokkal tolt centin-ként arrébb, mikor újabb köteg-halmokkal látták el, hiszen azokat is be kellett osztani a raktárban. Magányos, neki való, szösz-mötölős munka volt. Biztos munkaidő, biztos kereset. Negyvennyolc évesen nem egy nagy karrier, de neki és családjának megfelelt. Kétszobás belvárosi "földszintkettőben" lakott, anyósával, feleségével és a két lányával. Afféle belvárosi úri-nyomorban. Az asszony bérszámfejtő volt az óbudai textilgyárban, az anyós néha eljárt takarítani jobb házakhoz. A lányok délután napköziben, kedden és pénteken zongoraórán, valamint egy héten egyszer eljött Mimike is, az ősz hajú és hajlott hátú nyugdíjas tanárnő, hogy németórát adjon a bukdácsoló ikreknek. Egy osztályba jártak, egy padban is ültek. Átlaguk is egyforma volt, kettesek, hármasok. Afféle semmilyen kislányok voltak, akiket csak akkor vesz-nek észre az osztályban, ha verni akarnak valami ártatlant, vagy uzsonnát lopni tőle. Ötödikesek között pedig gyakori az efféle affér. Még a kötelező védőoltásról is majd-nem lemaradtak, mert senki nem vette észre, hogy az öltözőben szöszmötölnek még torna után. Bár Tündike is ott tollász-kodott még, de egy osztályelsőt mégiscsak keres valaki. Őt hívták, az ikreket nem. Már a nevük is szinte inkognitóban tartotta őket a sok Nikolett, Tünde, Orsolya és egyéb szentek között. Marika és Márti. Ennyi. Aztán jött a zongoravizsga. Márti-nak botfüle volt, az is marad, mondta csendesen Fux Dénes, a zongoratanár, de Marikának van jövője. Az asszony viszont tovább erőltette a két lány óráit. Nem bírta elhinni, hogy Márti nem lesz a gyötrésekkel jobb és jobb, "hiszen annyit gyakorol szegénykém". Márti lassan tele lett az

egésszel. Annyira, hogy mikor anyja kísérte őket órára, egyszer csak megszökött. Álltak a villamosmegállóban, hirtelen fel pattant a már tovainduló és csörömpölő sárga szörnyre, és robogott is már a pillanatnyi megváltó szabadság felé. Később volt még egy szökése, amikor nagymamát kellett a piacra kísérnie. A hátsó kijáraton lelépett. Órákig nem került elő. Az öregasszony már a mentőkhöz is bement, mikor Márti sunnyogva leguggolt a bejárati ajtó elé, s várta, hogy valaki hazajöjjön már. Marika könyvtárban volt. Körbenézett. Észrevette, hogy valaki kijön a szomszéd kapuból, és egy nagy zacskót tesz ki a kuka tetejére. Várt. Várt. Aztán végre nem jött sehonnan senki sem. Odasettenkedett, felkapta a zacskót és beleejtette a zsákba. Igyekvő léptekkel elindult. Meg sem állt a Dunapart lépcsősoráig. Ott letelepedett, és kibontotta a motyót. Játékmackó, és némi kinőtt bébiruha volt benne. Meg egy kicsi, világoskék hajkefe. Két ujjá közé fogta - úgy látszik még nem merte a túrt holmit egész tenyérrel kézbe venni - és úgy szemlélgette, elfacsarodó szívvel, keserédesen. Az ő babakori hajkefájéből porszívópucoló kefe lett. Anyja - megrögzött pedantéria mániás - hasznosítási programjának esett áldozatul. Talán éppen ilyen kis fényezett kék fanyelű, puhaszörű kefécske volt. Forgatta, nézegette, majd elkezdte vele simogatni a mackó koszlott, itt-ott megkeményedett ételfoltos bundáját. Fújni kezdett a szél. Oszladozó hal bűzét, iszap-szagot hozott, s a fuvallat hangja lassan kúszott sapkája alá... A bunda már nem a mackóé volt, a kefécske öt ujjá és egy szerető tenyérre változott. A tapintás érzése befelé fordította szellemét, halk hangon szólongatni kezdte a keze mozdulatát. "Kicsi lányom, kis bogárkám! Múlják a lázad, könnyebbülj meg! Papa vigyáz rád!" Az öt éves ikrek bárányhimlősek lettek, de Márti makacsul nem akart gyógyulni. Egy fertőzés miatt húzódott tovább a magas láz, sokat hányt. Felváltva őrizték ágyát, nappal a nagyanya, délután az asszony, éjjel ő maga. Reggelenként támolyogva indult a könyvtár felé. Egyszer csúnyán megszedült

a magas polcok között, s a létra fokai eltűntek talpa alól. Azóta húzza a bal lábát. Már ettől sem teljes értékű ember - gondolta, s önbizalma az évek során már csak cserepekben hevert az ágy alá seperve. Ki sem mert már nézni az ágy alól, főleg nem az ágyneműk közé, a puha asszonyi testre. Kata, a hűséges feleség, anya, háziasszony egyre többet túlórázott. Persze, hát a bérszámfejtőknek olykor kötelező! Egy este támolyogva jött haza. Bőre bagótól, szája szesztől volt szagos. Fehér szandálja sarka elcsempülve, ép részein csúnya zöld foltok éktelenkedtek. Miként drapp szoknyáján is... Közelben volt az amfiteátrum, a főnök, a Császárkörte... A többi már ment a maga lábán, azaz ledöntve a lábról. Innen felgyorsult a világ. Hihetetlen rakétasebességgel fordult egyik oldaláról a másikra. Széttolták a két ágyat; "átrendezzük a szobát!" elven. A lányok ötödikbe mentek. Aztán szeptemberben új zár volt az ajtón. Görgényi elvtárs megismerkedett a leendő anyóssal, Miklós pedig két bőrönddel, és egy vaskos pléddel a "földszintkettő" előtt találta magát. A válókeresetet már a könyvtár portájára kézbesítették neki, ahol a portás bátyja kiadott neki egy vaságyat a Tömő utca egyik szobakonyhás ótvarában. Négyen laktak - laktak? - ebben a putriban. Havi hatszázért ágyrajáró lehetett. Mosdani a hetedik kerületbe járt, a Dob utcából nyíló kis közfürdőbe, ahol csak csukott szemmel mert közlekedni, nehogy konfrontálódnia kelljen bármelyik tapiskezű, fogatlan rémmel. S most ilyen fogatlan rém "életnek" nézhet elébe. Itt lopták el utolsó öltönyét, s a munkába járás is egyre macerásabb lett. Közben lezajlott egy tárgyalás, ahol Katalin ott pöffeszkedett a főnökként indult új pasijával, akinek "prima ügyvéd" barátja oly zsenialitással semmizte ki. Vannak emberek, akiknek mindent lehet, akik büntetlenül marhatnak bele a másik lénybe, egy emberbe, egy érző lélekbe, egy lüktető testbe. Ügyvéd úr, Görgényi elvtárs - lassacskán már-már éppen úr - és a hátrahagyott család ízeire marcangolták. A lányokhoz havi egyszer - két óra láthatásra - jutott el. Vagyis az ajtóig. Onnan vihette

ig. Onnan vihette el őket, s ott is kellett letenni őket. "Egy ilyen tutyimutyi jöttment ne jöjjön be a lakásba..." hallotta meg egyszer az anyósa és Katalin közötti párbeszédet, amikor épp az ajtóhoz ért. Aztán jött az átszervezés, létszámleépítés. A bicegő raktáros és Rózsika, az adatfeldolgozó nyugdíjas, valamint Béla helyett - aki afféle könyvrestaurátorként dolgozott napi hat órában - felvettek egy fiatal, tanítóképzőt végzett asszonykát; talán épp a kerületi főnök vethetett rá szemet. Egy hónap felmondási ideje volt. Ez alatt az idő alatt folyamatosan csak keresett. Kinek kellett egy bicegő, idősödő, zűrös élettel megáldott szerencsétlen emberke, aki már szinte chaplini kopottsággal és esetlenséggel tördelte kezeit egy-egy munkamegbeszélés előtt? A postán kerestek csomagolót. Négy órában. Kicsi posta, kicsi iroda, kicsi fizetés. A hónaposszoba pedig csak átjáróháznak volt jó. Rózsika segítette ki a bajból. Egy barátnőjénél szerzett neki egy sufnit, havi kétezerért. Hát, lakásnak éppen nem mondható, de mégis egyedül lehetett. Az óbudai kis udvarban - hátul a klozettkok mellett - húzódott a régi mosókonyha. Ez lett az otthona. Fizetéséből csak a kislányokra költött, már volt velük cukrászdában, egyszer pedig a Margitszigeten. Istenem, a lányok... Kislányaim... Még ajándékot sem tudok adni nektek, még nyaralni sem tudunk többé együtt... Meddig fogtok vajon szóba állni velem? Meddig mondjátok még nekem azt, hogy papa? Papa? Papa!!!!!!!!!! Csendesen simogatta a mackót, szeme elévedt a folyó felett, orrába tévedt egy kevés az éjjeli Duna jobbik illatából is. Lassan felállt, eltette a kis hajkefét, becsomagolta a mackót, és lehajtott fejjel, enyhén bicegve elindult Óbuda felé...

2004.03.02.

VÉGH JÓZSEF

Rákóczi rétsági katonái

Tolvay Ferencnek köszönhetően név szerint ismerünk egynehány, Rákóczi seregében szolgáló, vidékünkéről származó közkatonát. Ki is volt tulajdonképpen Tolvay Ferenc?

A menyői Tholway család Közép-Szolnok vármegye ősrégi családjainak egyike. Első ismert képviselője Tholway Balázs 1484. körül élt. Unokái közül menyői Tholway János és Simon 1535-ben Közép-Szolnok megye előtt menyői Fodor János nejétől Dorottyától és fiától lelei Pálffy Páltól megszerzik ennek menyői birtokrészét.

A család címere a következő: a vért kék udvarában hátulsó lábain ágaskodó oroszlán látható, jobb első lábával kivont kardot tartva. A pajzs fölötti sisak koronáján páncélos kar kivont kardot villogtat. Foszladék jobbról aranykék, balról ezüstvörös.

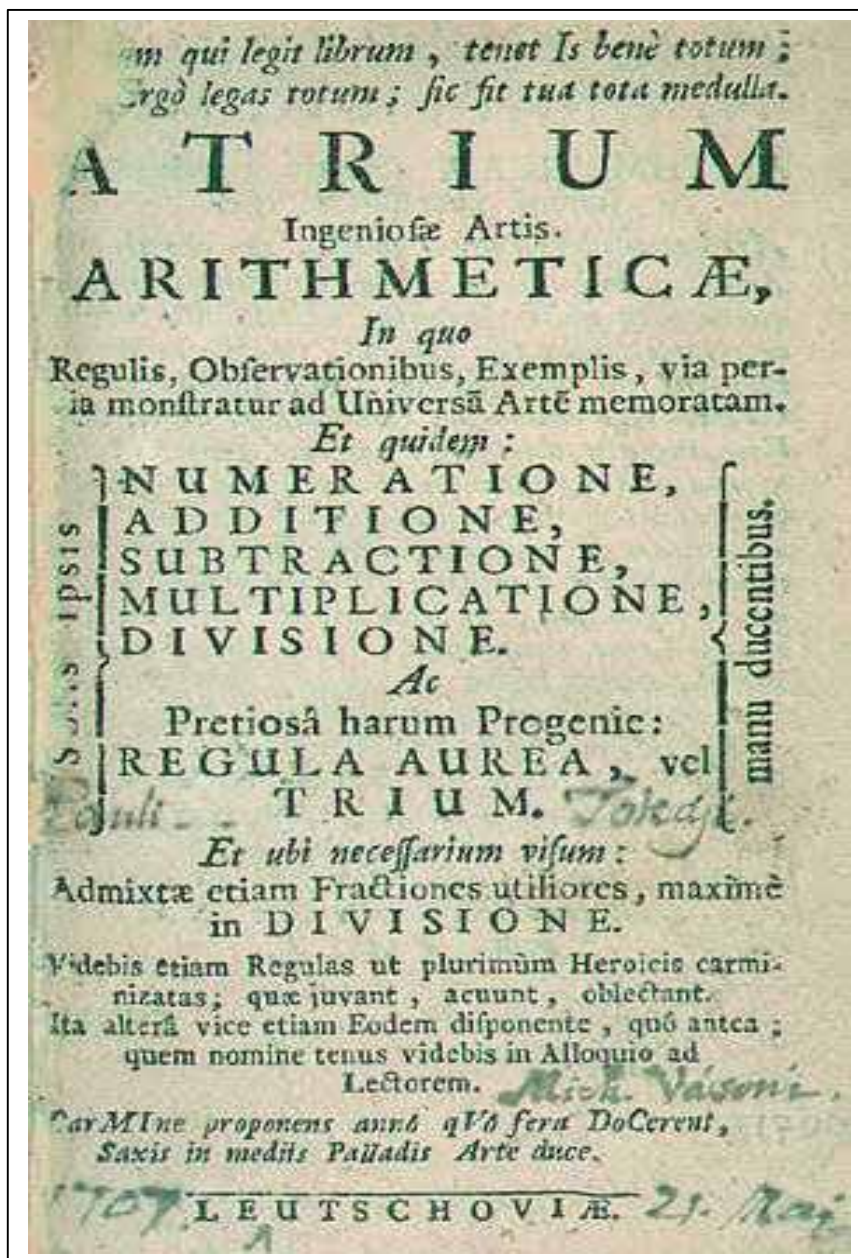
A menyői Tolvay család címere

E családból származott az a Heves megyei Gyöngyösi születésű Menyői Tolvay Ferenc (a désházi előnevet is viselte) losonci rektor is, kinek fő műve *Az arithmetikának, avagy Az Számlálásnak öt Speciesinek rövid Magyar Regulákban foglaltatott mestersége* című, Debrecenben, 1674-ben jelent meg. A nagy sikerű mű nyolc kiadást ért meg. A második a magyar aritmetika, mely számos kiadást ért meg. 1677-ben mint Losonci református iskolai igazgató magyarra fordította Comenius Erkölcsei szabályait, a gyermekek erkölcsi nevelésének szabálykönyvét, a Praecepta Morum-ot Enyedí Sam. deák versei után, mely aztán 1690-ben Lőcsén kiadásra is került. Írt egy verses krónikát is Zólyom vára ostromáról és bevételéről és a Rákóczi szabadságharc eseményeiről is (Mint folyt Magyarország dolga in annis proxime

elapsis 1703, 1704, et 1705 Azoknak írt rytmica historica szakaszai). Az eseményt száraz történeti hűséggel fogalmazta meg, de igyekezett morális és politikai tanúságokkal is szolgálni. 1706-ban jelent meg az *Atrium Ingeniosae Artis Arithmeticae. In quo Regulis, Observationibus, Exemplis, via pervia monstratur ad Universam artem memoratam...* című viselő írása.

1704-ben a megye által állított paraszthad kapitánya volt. A hagyomány szerint ő vette rá Bottyán Jánost, hogy álljon át Rákóczi kuruc seregéhez. 1705-től Murány, 1707-től Kassa város porkolábja. 1710 körül, öreg korában utód nélkül halt meg.

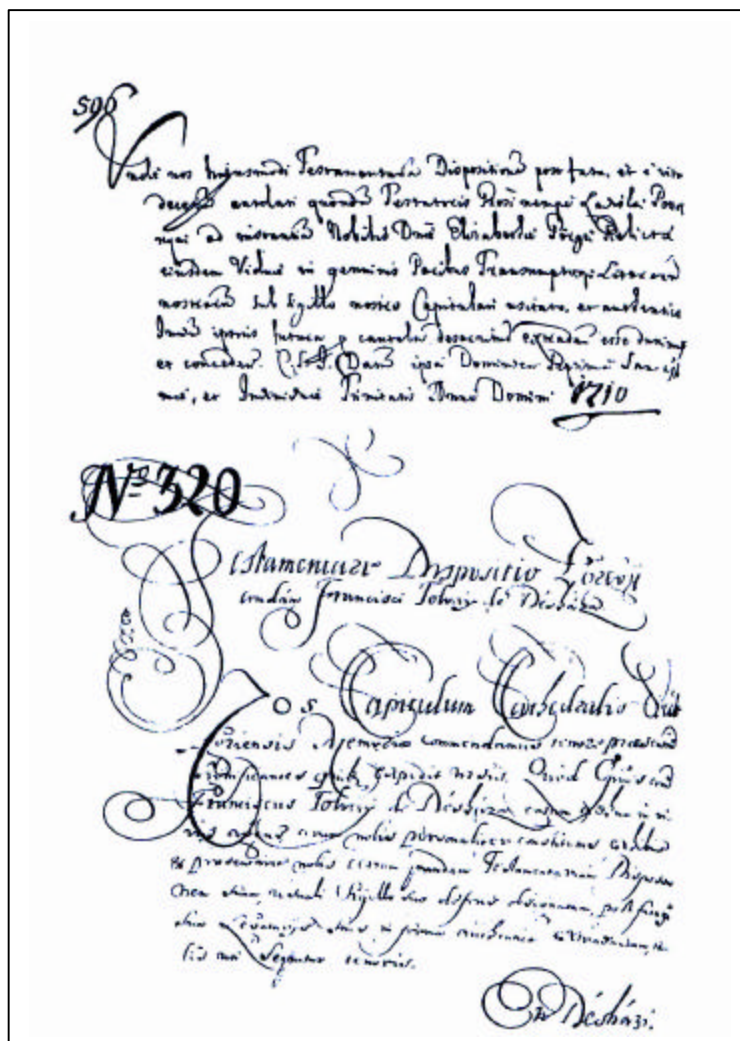
Egy 1707-ben kelt levelében így fogalmazta meg életelvét: "Mint hogy kinek mire legyen hajlandósága, természet szerint arra vonattatik, én is leginkább abban gyönyörködtem gyermekségemtől fogva, hogy ami fő jó és hasznos, tisztességes, abban valamit tanulhassak."

A nevezetes matematikai mű

Levelezéséből ismerjük az egykori Kékkői járásnak - ehhez tartozott a mai Rétság térsége - az ő seregébe beosztott - katonáinak névsorát és az általuk viselt fegyverzetnek leírását. A Nagy Iván által 1853-ban készített három oldalas másolat összesen hetvenegy nevet tartalmaz. A listából az alábbiakban kizárólag az egykori Rétsági Járás településeiről érkezőket emeltük ki. A katonák fegyverzete többnyire puskából és kardból állott, elvétve találunk nálunk egy-egy kardot, vagy lándzsát, de előfordul, hogy a vasvilla is fegyverül szolgál.

Diák Pál Agárdért (Agardirt), puska;
Nagy Mihály Agárdért (Agardirt), két puska;
Tomko János, alsópetényi (alsó peteni), puska, csákány;
Hugyecz György, alsópetényi (alsó peteni), puska, balta;
Orlik Gábor, alsópetényi? (alsó petai), puska, balta;
Balint Mihály Bánkért (Bankért), puska, balta;
Kusnyár János Bánkért (Bankért), puska, balta;
Badáni Mátyás, berényi (birinkei), (zászlótartó), puska, kard;
Dan István, berényi (berinkei), puska, lándzsa;
Pásztor Mihály Berényért (Berinkeért), puska;
Heicz György Bodonyért, puska, balta;
Luptak Pál Bodonyért, puska, balta, villa;
Miszáros Pál Bodonyért (Bodonért), puska, kard;
Mikula János, felsőpetényi (felső peteni), puska, balta;
Szabados György Felsőpetény (Felső Petinért), puska, balta;
Kisár Ádám Horpácsért, puska, balta;
Bernard István, jenői (jenei), puska, balta;
Horváth András Jenőért (Jenûirt), puska, balta ;
Molnár Jakab Jenőért (Jenûirt), puska, kard;
Pintir István, jenői (jenei), puska;
Illis Mihály Legéndért (Legenirt), puska, balta
Gers Márton Legéndért (Legindirt), puska, balta;
Dudás Pál, nézsai (nízai), puska, kard;
Bácsi György, nézsai (nízai), puska, balta;
Zordik György, nézsai (nízai), puska, balta;
Pintér István, nógrádi, puska, tizedes;
Hajdu János, nógrádi, puska, balta;
Killian György, nógrádi, puska, kard;
Rác Péter Nőtincseért (Niticsirt), puska, balta;
Pásztor János Nőtincseért (Niticsirt), puska, balta;
Rura Jakab Rétság (Rjetskáért), puska, balta;
Ronkai Albert Romhányért (Romhanyírt), puska, balta;
Kovács Jakab Romhányért (Romhanyírt), puska, balta;
Kveczka István Romhányért (Romhanyírt), puska, balta;
Nagy György Sápért (Sapírt), puska, kard;
Blahot András felsősápi (Felső Sapi), puska, kard;
Karaba Mátyás Szátok (Szádokért), puska, balta;
Soltis János Szátok (Szádokért), puska, balta;
Simon András, Szentért, puska, kard;
Morvai György Szentért, puska, kard;
Jenő János Tereskéért, puska, balta;
Tereskei György Tereskéért, puska, balta;
Horvath György Tolmácsért (Tolmacsirt), puska, balta.

Részlet menyői Tolvay Ferenc végrendeletéből

Források:

A Nógrád Megyei Levéltár honlapja: www.nogradarchiv.hu

Dr. Borovszky Samu: /szerk./ *Nógrád vármegye*, Országos Monográfia Társaság, Budapest, 1911.

Klanczay Tibor /szerk./ *A magyar irodalom története 1600-tól 1772-ig*, Akadémiai Kiadó, Budapest

Magyar Életrajzi Lexikon, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1975.

Nagy Iván: *Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendbeli táblákkal*, Pest, 1857.

Praznovszky Bence - Praznovszky Mihály: *Menyői Tolvay ferenc végrendelete 1710*, Nógrád Megyei Múzeumok Igazgatósága, Salgótarján, 1995.

Szinnyei József: *Magyar írók élete és munkái*, Budapest, 1897.

AUDITOR

Szavai Attila írásai

Vizsgálat

Este hétkor érkeztek a kórházba. Az előzményekről annyit, hogy a nagymama rosszul lett, elesett, mikor a frissen mosott ruhákat elkezdte a szárítókötélre felrakni. A sürgősségin nem voltak ugyan sokan, de a nagyival érkező kíséret maradék nélkül kimért magának néhány órát a kórház neonfényű életéből. A nagymama mosolygott, mindig mosolygott, és amíg teheti, mosolyogni fog. Ezekben a derűs vonásokban, nyers formáiban lelhető fel az optimizmus és jókedv, mely mélyen elsimul az űrben, olykor az értelem illatával permetezve a halott köveket.

A ragacsos kora tavaszi estén, mikor a városban ásítózva könyököltek fel ágyukban az illatok, mikor a macskák a részeg angyalok modorában énekeltek, ebben a rehabilitált szezonnyításban, mérsékelt szagokkal várta az idős asszonyt és kísérőit a kórház. A néni túl a nyolcvanon néhány évvel, testiekben kissé megfogyatkozva él. Az ember egy idő után valahogy elkezd kopni az emlékek súlya alatt. Rengeteg emléket őriz, mint minden ember, akit több mint nyolcvan év használatára jogosít fel egy ez idáig ismeretlen és tisztázatlan erő. Egy erő, mely indulatokat szít buta emberekben, akik ezért arra játszanak, hogy mások ne vehessenek igénybe nyolcvan évet, de még negyvenet se. Ez emberi gyengeség, és gyávaság. Robbanóanyaggal bizonygatni, hogy „hiszek Istenben, momentán explozíve...”, meg agóniában ordibálni Isten nevét, hörögve a dühtől, gyöngyöző homlokkal. Isten ilyenkor mosolyog, az angyalok elfordulva kuncognak. Mindenesetre a kórház, mint mondtam, mérsékelt szagokkal várta legújabb vendégeit. Vagy csak az egészséges ember várja azon keverékeit a szennyese, vagy fertőtlen-

nített légköröknek, amik néhány értékkel fokozzák az ember vérnyomását, ha egészségügyi intézménybe lép? Ott, és akkor egy egészen lágy – szinte kissé bulváros – változata volt érezhető az élet és halál szagának. Lebutított verziója egy szaglómirigy sokéves munkájának, a magzatvíz szagától, egészen egy utolsó lehet szagáig.

A bejelentkezés helyéül szolgáló pultnál kis létszámú csoportok várakoztak, susmorgtak, a gyerekek nézelődtek. A pult mögött fiatal fiú tökmagozott, a szétrágott héjakat egy műanyagtálcára pöckölte unatkozó eleganciával, majd ujjait köpenyébe törölte. Mellette rádió, abban diszkózene, elektromosan megfeszülve. Az egész hangulatban volt valami egy túlzottan megvilágított, pályaudvar menti kocsmaturista-ácsorgásából. Azzal a differenciával, hogy ebben az esetben, minden jel szerint magasabb volt azon népeesség aránya, akikben valamely alkatrész meghibásodott.

A jól trenírozott szakemberek aztán majd eldöntik, hogy anyaghibás, konstrukcióhibás, vagy esetleg beszállítói hibás vala-é az a fránya hajtó-, vagy futómű, meg a többi ketyere. Az analízis után lehet reklamálni, a gyártó teljes szakértőgárdájával ülésezik órákon át a projekt további sorsa kapcsán. Előttük színes italok. A fejlesztési csoport vezetője szót kér, mélyrehatóan magyarul, hosszasan érvel, majd egy pohár vizet kér a fal mellett figyelmesen hallgató kollégától, ki a vállalati hierarchiában néhány lépcsőfokkal alatta áll. Döntési helyzetbe ritkán kerül, most is inkább megfigyelőként van jelen. Mikor ásványvízért indul, nagyra nyitja az ülésterem ajtaját, hogy szárnyai is kiférjenek. Közben mosolyog.

A nagymama ekkor is mosolygott a lanygos szagú váróterem műanyagszékén, kezei ölében. A pultos fiú magánkívül túrta az orrát.

Hangyaboly

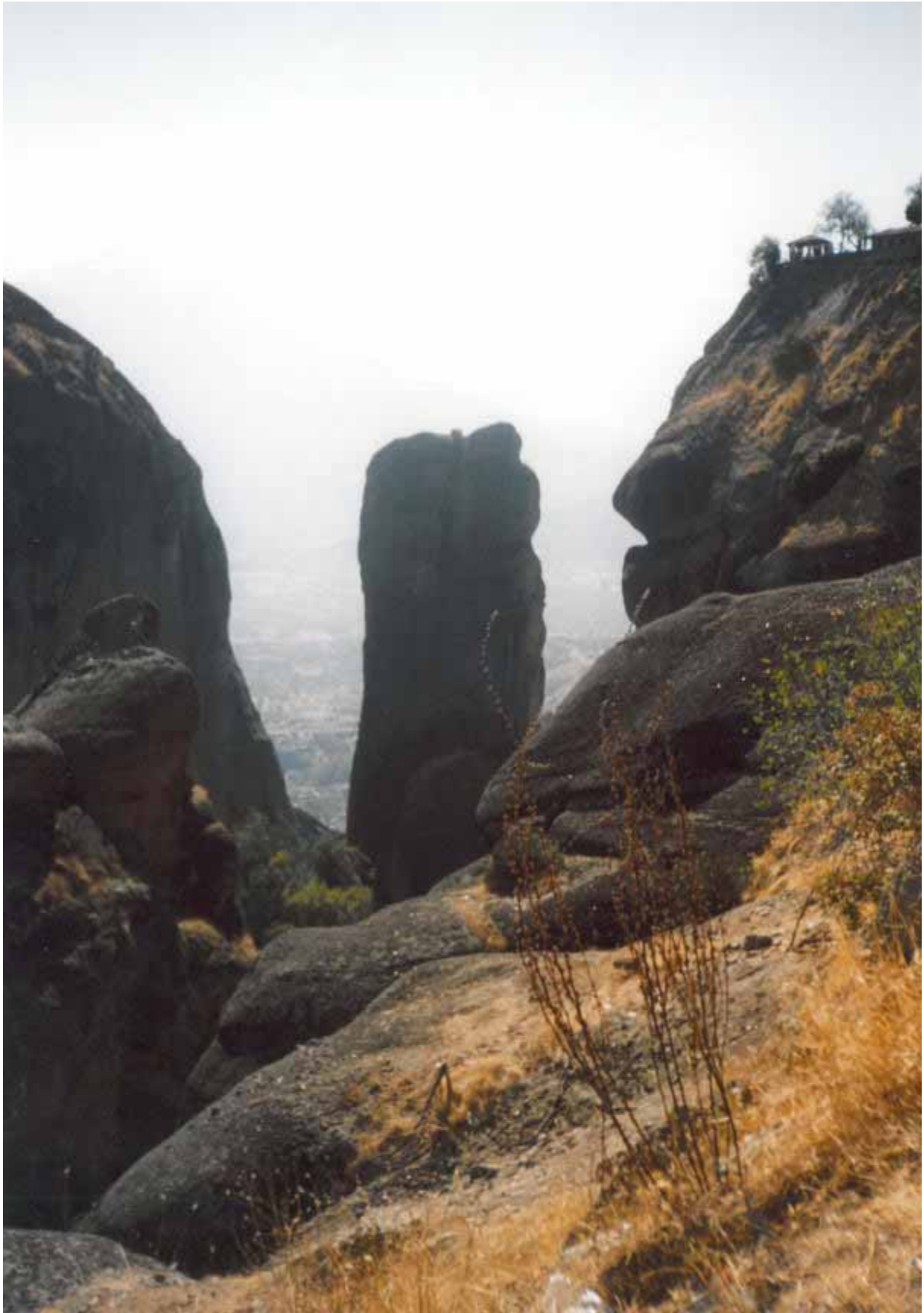
A falusi utca zaját, mely finom csengésű volt és arányos, húsleves illata balzsamozta meg. A padon egy férfi ült, behunyt szemmel várta az impressziókat.

Színpad. A fiú és a lány régi ruhákban táncolt, mozgásuk friss volt, és valamiért a fiatal mérnököt a húslevesben puhuló csirke lábakra emlékeztette. Az a könnyed ízletességgel párosuló enyhe merevség, gondolta, majd hátradőlt. Városi lévén rendkívül furcsa volt számára, hogy itt az utcán is lehet illatokat érezni. Mármint a szó szoros-, és illatos értelmében. Azonnal levonta a konzekvenciát: a városban csak szagok vannak, virágszag, asszonyzag, kutyaszag, betonszag, meg ilyenek. Na meg a plasztikus színek...Továbbvitte: ezek később az idő, és elméje automata mosógépében elvegyülnek egymással, sterilen, a szennyes maradék pedig távozik az élet számos ismert, és ez idáig felderítetlen csatornáin. Valahová, ahol összegyűlik egészen addig, amíg már nem fér, és akkor kiönt az utcákra, visszaszivárog az emberek lelkébe, hogy ott mélyen beívódjon az anyagtalanságba. A folyamat már elkezdődött, a kezelőorvosok és a gyógyszerészek nem tudnak róla, így azokat nem érdemes kérdezni még. Talán a költők és festők sejtik a folyamatot, élesek a kép.

A magas és jól öltözött mérnök idősebb korában gyakran kihúzta eszméletéből a gyerekkorában exponált kunkori celluloidszalagot, majd fénybe tartotta az unokáknak nyaranta. A városi gyerekek tátott szájjal figyeltek, színes fogszabályzóikon megcsúsztak a langyos fény. Először a falu tavának haragos-zöldjében merültek meg, a nyári délelőttökön a pasztellbe játszó vízben halak csillantak meg. A gyémánpikkelyek lustán mozdultak a reggeli napfényben, azt a látszatot keltve, hogy egy nagy közös testhez tartoznak, mely végig elterül a tó felszíne alatt. Aztán

a falubelső, a kocsmá sávos homályában pácolódó férfiakkal, kik órákig ülnek fröccsük mellett, és hosszú, mély, elfogult vitákba bonyolódnak a település közéleti híreit illetően. Az udvarra kivitt alumíniumkádak agyonsikált szürkéje. Ősszel illatos búzát tartanak hasukban és egyes helyeken döglött egeret, most kerekfejű unokák vihogásait áztatják bennük a levendulaszagú nagymamák. A néhol másfél méteres láncra kötött örület a kutyaszemekben. A tyúkszar süteményszínei. A lakatlan ólak fülledésében feszülő pókhálóság. A fészter mögött fetrengő ezerkettes Ladák szélvédőjén tükröződő almafa apró, de duci felhőkkel, egy repülőgép otthelyezett csíkjával. A parasztház előtti virágorgia, amit évek óta próbál leegyszerűsíteni a szintén az épület előtt lévő villanyoszlopon fészkelő gólyapár. Próbál enyhíteni a városi ember ámulásán. És néha magán a városi emberen is, ha az nem kerül el gondosan a veszélyes zónát. Néha külön kresz-törvényeket diktál faluhelyen az igény, és a praktikum. Nem szaroznak...No meg aztán azok a falusi szobák nyújtotta térélmény, öreg néni fényképkeretbe helyezett fiatalságával, fából készült fészletek barnulása a falakon, az öreg ruhák kellemes naftalinszaga, a kályha barátságos pattogása, a szemközti Közért jellegzetes boltszaga. A nem túl harsány, de érezhető ételszag, mely külön dimenziót rak a konyhák légkörébe. Ifjú lányszobák szerelemszaga, amit még nem áztatott át a testiség nehéz párája.

Miután végeztek, az időse mérnök ottmaradt egyedül a padon, hosszasan nézett játszó unokái után, egyikük kifejezetten örült, mikor talált egy hangyabolyt.

AMI A SPANGÁR ANTOLÓGIÁBÓL KIMARADT

Mint ahogy a Könyvajánlónkból is tudhatják, az ez évi Spangár-antológiához országos pályázatot írtunk ki. Január 15. volt a beküldés határideje, amire szép számmal, majd 70 pályázat érkezett. A felkért zsűri ítélete alapján került szerkesztésre az idei antológia, mint ahogy a Spangár-díj odaítélésére is Ők tettek javaslatot. Olyan szerzők művei kerültek az antológiába, akiket/amiket kiemelték a pályázók közül. Az antológia anyagi okok miatt erősen korlátozott oldalszámmal készülhetett, így már a pályázatra érkezett anyagok kibontása után megegyeztünk abban, hogy a Börzsönyi Helikon „csemegéz” majd az antológiába be nem került művekből. Lapunk e havi számának második részében megtiszteljük egy-egy művük megjelentetésével azon Szerzőket, akiket a zsűri sem díjra, sem az antológiában való megjelenésre nem javasolt. Természetesen az összes, pályázatra beérkezett anyagot lehetetlen beszerkeszteni, azokat archiváljuk, s a Művelődési Ház és Könyvtár őrzi tovább.

Köszönjük a pályázók, a Szerzők munkáját, az antológiában megjelenteknek gratulálunk, és mindenkinek további sok sikert és jó munkát kívánunk!

(A most következő művek között semmiféle sorrendet megállapítani nem akarunk, így azok abc-rendben kerülnek közlésre. A Szerk.)

Dorogi Ferenc Miklós (Budapest)

Időnként meg kell állni.

Jó látni a szépet, jót,
de azt művelni még jobb.
Örömet okoz neked,
és másoknak is veled.

Örök hajsza az élet,
ahogy azt te most teszed.
Időnként meg kell állni,
a szépet megcsodálni.

Időnként váltani kell,
élményt a haszon helyett.
Így tudsz előrejutni,
életed szebbé tenni.

Fekete Eszter (Eger)

Levél a túlvilágról

- Feri!- rontott be egy este Tamás a barátja szobájába - Klári meghalt az éjjel!
Ferenc nagyon megdöbbsent a hír hallatán,
de tudta, hogy most erősnek kell maradnia,
hisz a barátjának szüksége van rá...

- Sajnálom...Nekem is hiányozni fog...
Gyere, ülj le!- egy pohár vörösbort tolt elé-
Idd meg! Jót fog tenni. Mondj el mindent!
Mi történt?

- Azt tudod, hogy fél éve megállapították,
hogy tüdőrákja van. Akkor nem akartam elhinni...hisz nem is dohányzott! Már előrehaladott volt az állapota...a kemoterápia sem sokat segített... És éjjel meghalt. Így végezte az a gyönyörű lány...anélkül, hogy visszanyerte volna az eszméletét, hogy egy

utolsó szót válthattunk volna... A másik férfi egy levelet húzott elő...

- Ezt Klári adta nekem a kórházba kerülése előtt, hogy a halála után adjam át neked. Ferenc ezekkel a szavakkal magára hagyta barátját, és átment a másik szobába. Tamás remegő kézzel bontotta fel a zárt borítékot. Először csak nézte a drága betűket, később aztán olvasni kezdte a levelet...

Édes Egyetlenem!

Úgy érzem, nem sokáig élek már ezen a földön. Azért írom most ezeket a sorokat, mert így a túlvilágról is szólhatok Hozzad...Elmondhatom, hogy a halál sem választ el Tőled. Most is, itt is mindennél jobban szeretlek, és ha magányosnak érzed magad, tudd, hogy a lelkem öleli a lelkedet. Az én távozásom nagy törés lesz Neked...de szeretném, ha nem törne ketté az életed. Azt akarom, hogy jó rendőrlégyen belőled...én minden pillanatban melletted állok, támogatlak. Ha egyedül érzed magad, nézz fel a csillagos égre – annyit gyönyörködtünk benne együtt is- és látni fogod, hogy különösen fényesen ragyognak fölötted az apró égitestek, mert szerelmünk fényét tükrözik vissza, mely az idők végezetéig élni fog. Ha új szerelmet találsz -és fogsz majd, nem kétlem-, ne habozz elfogadni! A lelkem örökké vigyáz majd mindkettőtökre. Élj drágám, mert Neked élned kell még...és ha a lenti küldetésed lejár, az én ölelő karjaimba érkezel, és örök szerelemben egyesülünk...

Aláírás nem volt a levél végén. Tamás óráig ült némán, újra és újra olvasva a drága sorokat. Lassan új élet költözött a lelkébe. Nem érezte többé magányosnak magát. Minden feladatot sikerrel vitt véghez a rendőrségen, így magas beosztásba került. Később megnősült, gyermekei születtek. Mindvégig érezte, hogy nincs egyedül, hogy a lelkét öleli egy másik, már célba ért lélek, és éjszakánként mindig különösen fényesen ragyogtak rá a csillagok...

Fuchs Éva (Pécs)

Högyész

Mit jelent nekem Högyész? Ahol apai nagyapa élt. Ahol két testvéremmel ellentétben én mindig szívesen töltöttem az időt. Ahonnan Miki bátyámtól eltérően én nem elszöktem, hanem szinte odaszöktem. Nekem ugyanis Högyész jelentette a békét, nyugalmat, szeretetet és boldogságot. Högyész - a nagyiek rejtelmes otthona, hatalmas, hűvös ház, titkokat rejtő. Rengeteg kaktusz, némelyik virágzik. A hajnali, frissen fejt tejet még melegen, tejeskannában hozta valamelyik falusi gyerek, pár fillérenyi örömeért, amit nagymama nyomott a markába. A péntekenkénti friss lángost. Amikor vittük a házilag dagasztott kenyeret és a kalácsokat a pékhez, akinek ha jó kedve volt, megengedte, hogy megnézzük, amint óriási lapátra tette a „sütnivalót” és bedugta a forró kemence „szájába”. Dél körül azután mehettünk a kenyérért, mire hazaértünk vele, kisegér módjára rágcsáltunk a még meleg, barnára sült ropogós házi kenyér csücskéből. A nap rituálék közt telt. Pontban 7-kor reggeli, 12-kor ebéd, este 7-kor vacsora. „Szakszerű” terítés és tálalás. Nagyapa tölt mindenki poharába, de inni csak evés után szabadott, valamint beszélni is. „Magyar ember, evés közben nem beszél!” - szolt a Fülöp nagyapai regula, vagy a másik: „Evés közben, nem iszol, étellel töltsd előbb tele a bendőd!” Nyáron, szép időben, az udvarban játszottunk, ahol virágoskert és artézi kút állt. Istenem! Micsoda finom, kristálytisza és hűs vizet lehetett felhúzni a kútból, igaz, jól megdolgoztatott, mire felkerült a kút mélyéről a vödörbe. Esős időben pedig az üveges veranda volt a „birodalmunk”, s ott színes gombokkal játszottunk papásmamást; családosdit. A csodás ebédlő, hatalmas fekete támlás székeivel, ebédlőszekrényével, s a titkos érdekes betűs könyvekkel, amit nem bírtam megfejteni, s amit titokban, lopva mégis

lapozgattam, székre mászva, a szekrény legfelső polcáról elővarázsolva! Mit érdekelt engem az eldugott sütemény, soha nem loptam belőle, a könyvek izgattak. Ott még az is csodás volt, ha a hatalmas ágyban nagypapa és nagymama között aludhattam. Az éjjeliszekrényen a „bonbonierben” mindig volt valamilyen cukorka. Néha nagymama megengedte, hogy „fodrászost” játszunk és fésülhessem, „tupírozzam” a haját. Nagypapa boltjának csodái! Zöldség- és gyümölcsüzlet volt, a pulton hatalmas üvegben mandula és mogyoró, amiből egy marokkal köténysebembe rejtettem, vagy tavasszal friss zöldborsó szemeket, s azt majszolgattam. Az eperfák, vagy az árokparton a papsajt! Ez mind-mind Hőgyész és a gyerekkor.

Mint a vasárnapi falusi mozi és utána a cukrászda, ahol pohárból lehetett fagyaltotzni. Vagy a kukoricamező, vagy az országút meleg pora, ahol mezítláb futkostunk. Soha nem felejttem el, amikor a ház és bolt előtt a húgom, Zsuzsa megrémült egy kutyától, körbe-körbe futott, a kutya meg utána, mert azt gondolta, játszani akar vele. Nevetséges volt az ablakból látva, de félelmetes is. Mint ahogy nem felejttem el a gólyákat sem, amikor miattuk bezártak a „pókos” falusi illemhelyre, ebédet sem kaptam. Reggel nyolc és dél között óvodában játszottam a gyerekekkel, és utána elcsavarogtam. Mentem a gólyák után, szerettem volna megnézni, hová repülnek. És a Hegyi testvéreket, Gizit és Balázst, és a pillangógyűjteményt. Gyönyörűnek találtam először, és csak később fájt, hogy megölik és kitűzik őket egy dobozban. Egyszer el is akartam engedni őket, és sírtam, hogy nem repülnek el, mert már nem élnek, s eltörtek, tönkrementek, véglegesen megszűntek létezni, porrá lettek. Eszembe jut az a riadalom, mikor a szódás bácsi egy pillanatra magára hagyta a lovakat és a kocsit, én pedig felültem a bakra, „Nye!” - mondtam, erre elindult a kocsit, és féltem, mert nem tudtam megállítani, elfelejtettem meglepetésemben a megállj „jelszót”! Volt ott lótás-futás! Arra is emlékezem, milyen

büszke voltam, amikor nagypapa teherautóval elvitt áruért, vagy eszembe jut augusztusi hőségeken a zöldséges pince hűvössége és mélysége, és a friss tehéntej, amikor egyszer megmutatták, sőt, engedtek engem is fejni, milyen sűrű volt, milyen jó ízű, éppen úgy, mint a frissen köpült vaj, vagy a házi túrós palacsinta íze. Most is a számban érzem az ízét. Rég volt, talán igaz sem volt, valamikor... még a 20. században.

Katona Kamilla (Rétság)

etk (én találtam ki)

Egy hónapig tartó utazás után megérkezek Babilon városába, utam végcéljába. Fölveszem a szokásos álarcos kalandozó szerepét, és megkérdezem, maradhatok-e egy kicsit. Úgy látom, szívesen fogadják itt a kalandorokat. Kifelé menet "megemlítem", hogy milyen jó harcos vagyok, és hogy biztos vagyok benne, hogy senki sem mer kiállni ellenem. Éjszakára egy közeli házban szállásolnak el. Ilyen fényűzően berendezett lakás láttán levonom a következtetést, hogy a birodalom nem lehet valami szegény! Reggel közlik velem, hogy akadt egy kihívóm, de még alszik. Egy ilyen tunya alakot biztos könnyedén le fogok győzni. A teremben kell várni rá. Amikor megérkezik, meghajlok. Ő is. Aztán megsuhintom a kardom, és

magamban mosolyogva figyelem, ahogy riadtan hátraugrik. A harc közben úgy terelem, hogy pont bejutunk egy másik terembe. Itt egy nagy lyuk van a padlón, körülötte alacsony korlát. Mint később megtudom, egy lávafolyam folyik át rajta. Most óvatosan hátrál előlem. Megbotlik a korlátban, és lezuhan! Gyorsan odalépek, és még pont sikerül elkapnom az egyik kezét, de ha nincs ott a korlát, mind a ketten belezuhanunk. Ráordítok, hogy föl akar-e mászni, vagy ott akar lógni estig? Válaszul nem hogy följönne, hanem elengedi a kezem! Döbbenet nézem, ahogy beleesik a lávába, ahogy mindenki más is. Aztán valaki ordít: - Te rohadt korcs! Megölte! Örök!... -A többire már nem figyelek. Elsősorban azért, mert vagy húsz ór özőnlük be a terembe, másodsorban azért, mert aki ordított, azt felismerem: régen együtt tanult velem kémkedni, de már akkor is szeretett más baján nevetni. Ahogy jobban megfigyelem, máris gonosz élvezetét leli a dologban. Az örök ekkor már teljesen bekerítenek. Nem lenne értelme harcolni, mert előbb-utóbb úgyis megölnének. – Hát, ezen ne múljon... - mondom, hátralépek, és beleugrok a lávafolyamba. Nem gondoltam volna, hogy ennyire langyos a láva, és... várjunk csak! Ez nem láva, hanem egy folyó! Csekély érdeklődéssel nézem a teljesen sima falakat, és a kavargó lávamennyezetet. Közben észreveszem, hogy amikor beleestem a vízbe, leesett az álarcom. A francba! Nem látom sehol se. Hm, mindegy. Az viszont már zavar, hogy folyton el akarok aludni. És ha megfulladok? Nagy nehezen elérem, hogy ne aludjak el, így viszont vagy egy órát unatkozom. Végül elérek egy kőből készült szigethez. Itt fura lények jönnek, és kérdezgetnek: honnan jöttem, mikor, és

miért? Amikor elég választ kaptak, egyikük elkísér egy másik épülethez, de mielőtt bemennénk, azt mondja, hogy a lidércek útján nincs második lehetőség. Ha elrontjuk, mindketten meghalunk. És hogy ezt mondjam el neki is. Vajon ki lesz a másik? Azt mondja, tudni fogom, hova kell menni. Na, jó. Bemegyek. Először fogalmam sincs, hogy most mit kéne csinálnom, de aztán automatikusan elindulok az egyik csónak felé, és beszálok. A csónak elindul. Csak most nézem, hogy ki van benne: pont az én nagy kihívómmal hozott össze a sors! Gyorsan elmondom neki, amit az a fura alak mondott. Nem szól rá semmit se. A csónak nagyon felgyorsul. Egyre közelebb a fal! Látom, hogy ki akar ugrani, úgyhogy gyorsan visszahúzom, és azt mondom, hogy nem lesz semmi baj, de közben imádkozom magamban, hogy igazam legyen. Aztán egy villanás. A város szélén vagyunk. Megkérdezem, hogy itt most mit kéne csinálni? - El kell érnünk a palotát. - mondja. Elcsodálkozom, hogy honnan tudja, de elhiszem neki. A város tele szörnyekkel, úgyhogy sokat kell harcolnunk, míg elérjük a palota kapuját. Itt viszont bekerítenek minket. Én rögtön kifogok egy hatalmas szörnyet, úgyhogy nincs időm megnézni, hogy hányadán állunk. A szörny odavág egyet, de elugrok, ekkor viszont úgy belém rúg, hogy csak egy öt méterrel arrébb eső törmelékupacban érek földet. Odajön, csak úgy fél kézzel felkap, és meg akar fojtani! Szerencsére a társam észreveszi, és a segítségemre siet, de ezt a szörny is észreveszi, és egyenesen hozzá vág! Körülnézek, és közben segít felállni. Összeszenézünk. Jaj, csak ne legyenek bent szörnyek! Egyszerre kezdünk el rohanni, be a terembe, aztán ugrás. Megint egy vil-

lanás. Aztán megint az a jelenet a lávafo-lyam fölött, de most szerencsére máshogy végződik. Most felmászik. Meghajlok, az-után kimegyek. Mára már elég volt a harcból, most inkább kémkedjünk egy ki-csit! A következő két napban szinte a város minden zugát felderítem. Ideje hazamenni. Megkérem volt ellenfelem, hogy kísérjen el. Nem túl szívesen, de belemegy. Végre, mehetek haza! Elindulunk. Egy hónapnyi út után elérünk a külső falhoz. Szólok neki, hogy kövessen, aztán elvezetem a tikos kapuig. Kinyitom, majd mikor átmentünk ismét bezárom. Szeretek a külső fal közre-fogta erdőben járkalni. Olyan nyugodt. Elérünk a belső falhoz, ahol már van négy őr is, kettő belül, kettő kívül. Haj, már megint le kell fizetnem az őroket, hogy beengedjenek. Mondom neki, hogy elinté-zem, csak várjon az erdő szélén. Az őrökkel próbálok egyezni, hogy különö-sebb pénzveszteség nélkül megússzam. Nem engednek. Előrántom a kardom, de akkor már tudom, hogy nem kellett volna ennyire felhúznom magam. Kirohan a má-sik két őr is. De még mielőtt bárki is felemelhetné a kardját, lánccsörgés, majd az egyik őrt olyan erős csapás éri, hogy nekitántorodik a mögötte álló társának. Aztán a fák közül kirohan valami. Szörny? Démon? Vagy... nem! Ez nem lehet! Köz-ben az egyik őr hátralök. Nem gondolkozok tovább, hanem elrohanok az erdőbe. Rohanok, aztán legurulok egy ho-mokos lejtőn. Alaposan beverem a fejem, de nem zavartatom magam emiatt. Beleug-rok a folyóba, aztán a parton kimászok, és berohanok az itt lévő erdőbe. Rohanok egy darabig, aztán megállok. Semmi jele, hogy követne. De nem bízok semmit se a vélet-lenre. Elfordulok, és egy másik irányba rohanok. Hirtelen bozótcsörgést hallok,

majd látom, hogy valaki elszalad előttem. Gyorsan elindulok visszafelé, a partra. A parton megint elfordulok, és a zezugos sziklák között utat keresve eljutok a faluig, de ott döbbenten megállok. A falu lángok-ban áll. Mindenütt vér. Egyelőre fel sem fogom, hogy mit jelent ez, hanem a folyón ringatózó hajóra megyek föl. A hadiflot-tánk zászlóhajója! Lemegyek egy lépcsőn, és nekiállok megkeresni azt a titkos kijára-tot, amit valahova ide építettek. Lépteket hallok. Meglátom, ki jön. Előveszem a kardom, és nekidőlök a falnak. - Ne gyere közelebb! - kiáltom, mire megáll. - Miért ölted meg az őroket?! - kérdezem. - Noha harcos vagyok, jó egy éve már annak, hogy valakit megöltem. Én nem öltem meg őket. - válaszolja. - Akkor mit csináltál?! Meghívtad őket teázni?! Te... - halkan a szavamba vág - Félreérted - mondja, aztán gyorsan magyaráz valamit. Nagyjából megértem. - Szörnyeteg! - kiáltom, majd zokogva ráborulok a vállára. Azt hiszem, átölel, de most csak a saját kínomra tudok figyelni. Félek tőle, de félttem is. Eddig mindent, és mindenkit, akit szerettem, el-vettek tőlem. Örökre. Még emlékszem Arira, a sörényes párducomra, a szüleimre, és a testvéreimre, akik a faluban laktak. Amikor nagyjából megnyugodok, leülök egy székbe. Elmondom neki, hogy kém vagyok, és hogy miért voltam ott. Hirtelen megrázkódik a hajó. Azonnal felrohanok a fedélzetre. Jön utánam. Látom, hogy az egész hadiflotta jön az elszabadult hajó után. Előttünk pedig az ellenség hajói. Szó-lok neki, hogy jöjjön, majd elmondom, hogy kell lennie itt valahol egy titkos ajtó-nak, és jó lenne, ha segítene megkeresni. Valamit csinál a falnál, mire kinyílik egy falnak álcázott ajtó. Megeresztek felé egy mosolyt, majd bemegyek. Felkapom az ott

elrejtett holmim, majd elmondom neki, hogy hogyan tudnánk meglépni innen. Kinyitok egy csapóajtót. Nagy levegő. Beugrok a vízbe. A flotta mögött végre kimászok. Amikor ő is kijön a vízből, javaslom, hogy menjünk fel egy hegyre, ahonnan látni az egész várost. Főnt megint elkezdek zokogni, mert a város lángokban áll. - Menjünk. - Hagyom magam levezetni a hegyről. Az erdőn vágunk át, mert ez az út rövidebb. Egy este a városomra gondolok. Szinte látom magam előtt, ahogy szörnyek lakmároznak a hullákból. A barátaimból. Döntök. Halkan fölszedem a holmijaim, majd indulok. - Sajnálom. - mondom. Elindulok. A falon látok egy rést. Bemegyek. A város eközben már pokoltanyává változott. Mindenütt vér, hullák, és vastag pókhálók a fák és a falak között. Bármennyire meg vannak csonkítva a hullák, nem tudom megakadályozni, hogy néha-néha ne ismerjek rá valami barátomra, vagy ismerősömmre. A város közepén egy tér van. Ott egy kis szörny, egyedül. Ha máson nem, legalább ezen bosszút állok. Észrevesz. Felém rohan. Látom, hogy szájak vannak a tenyerén. A fogait belemélyeszi a lábamba. Odacsapok, és sikerül is megvágnom. Válaszul most a kezembe kapdos bele. Már nem tudom, mit csinállok. Ellököm magamtól, de visszaugrik, és a hátamon landol. Húst tép, csontok recsennek, ömlik a vér. Egyszer mindennek vége. Mint a városnak, Arinak, a testvéreimnek, és mint... nekem. Egy délután érkezik, teljesen egyedül. Amikor meglátom, arra gondolok: "te jó ég, mit keres ez itt?!". Megkérdezi a "maharadzsát, hogy maradhat-e egy kicsit. Azt mondja, kalandozó, és épp erre a tájra tévedt. Természetesen megengedik neki. A kalandozók általában sokat segítenek nekünk. Már ha idetéved-

nek. Ez egy nagyon lakott vidék központja, nem szívesen jönnek ide. Amikor elindul körülnézni, hogy "ugyan hol lehetne már bekapni valamit?", elhenceg azzal, hogy ő milyen jó harcos, és biztos benne, hogy nincs senki, aki ki merne állni ellene. Általában két esetben mondanak ilyet a kalandozók: ha tudják, hogy úgyse mernek kiállni ellenük, vagy igazat mondanak, és tényleg jó harcosok. Majd meglátjuk. Atyám javasolja a maharadzsának, hogy holnap én álljak ki ellene. Nem mintha érdekelt volna bárkit is a véleményem. Atyám azt mondja, azért, nehogy elpuhuljak. Még ilyet!

Másnap reggel. A teremben várnak rám. Vagy ők keltek korán, vagy én aludtam el. Mindegy. Úgy látszik, már tudja, hogy ellenem fog harcolni. Meghajol. Én is. Ezután megsuhintja a kardját - de istenigazából! Épp hogy csak el tudok hajolni. Harc közben valahogy átjutunk egy másik terembe. Itt még sosem jártam. A terem közepén egy nagy kör alakú nyílás van, alacsony korláttal. Aztán látom, hogy egy lávafolyam folyik keresztül benne. Közben persze arra figyelek, hogy nehogy levágja a fejem. Óvatosan hátrálok előre, és közben remélem, hogy ez bosszantja, hátha elkövet valami butaságot. Suhintja a kardját, hátralepek, megbotlok valamiben, elejtem a kardom, és... zuhanok! Erre is, mint minden másra, villámgyorsan reagál. Az utolsó pillanatban épp sikerül elkapnia az egyik kezem, de ha nincs ott a korlát, mindketten belezuhanunk a fortyogó lávába. Rám ordít, hogy esetleg föl akarok-e mászni, vagy ott akarok lógni estig? Már készülnék fölmászni, de hirtelen valamiért meggondolom magam. Elengedem a kezét. Zuhanok. Egyenesen bele a lávába.

De nem lávába zuhantam, hanem

valami langyos... vízbe?! Ahogy feljövök a víz alól, látom, hogy egy folyó. Egy nagyon furcsa folyó. Teljesen sima kőfalak között folyik. A plafon, ha megilleti ez a név, lávából van. A lávafolyam alját látom. Egy darabig elnézelődök, de aztán elálmosodok. A víz ringatása, a "plafon" állandó kavargása, ennyi elég ahhoz, hogy elnyomjon az álom. Szerencsére nem merülök el. Amikor felébredek, egy kőből készült sziget-szerűséget látok. Szépen besodor a víz egy nyílásba, a sziget oldalán. Végre ki tudok mászni a vízből. Valami fura lények jönnek, és beterelnek az egyik kőépületbe. Ott kérdezgetnek: honnan jövök, mikor? Miután válaszolok az összes kérdésükre, egyikük átvezet egy másik építménybe, amiben csónakok ezrei sorakoznak. Rámutat az egyik csónakra, és azt mondja, ott várjak. De mire? Körülbelül egy óra múlva bejön valaki. Nem hiszek a szememnek: a "nagy kalandor" utánam ugrott volna? Hm, így álarc nélkül nem is olyan szörnyű... Elnézem, ahogy beszáll a csónakba. Az szinte azonnal elindult. - Azt mondták, mondjam meg neked is: a lidércek útján nincs második lehetőség. Ha elrontjuk, mindketten meghalunk. - mondja. Aha, remek. Most már ez is: nehogy elrontsuk. Vajon mit? A csónak felgyorsul. Beszánguld egy kis tóba. Egyre közelebb a fal. Már majdnem kiugranék, de visszaránt, és azt mondja, nem lesz semmi baj, bár látom rajta, hogy ő is szívesen kiugrana. Hirtelen valami felvillan.

A város szélén találjuk magunkat. De a város romokban hever. - Itt most mit kéne csinálni? kérdezi. - El kell érnünk a palotát. - válaszolom. Magam is elcsodálkozok rajta, hogy honnan tudom. Sok harc után nagy nehezen eljutunk a palota kapujáig. Itt bekerítenek a szörnyek.

Mindketten derekasan irtjuk őket. Amikor már csak pár szörny maradt, meg akarom nézni, hogy a társammal mi van: szerencsére, mert pont egy hatalmas szörny fojtogatja elmélyülten. Ordítva odaugrok, de mielőtt beleszúrhatnám a kardom, a szörny megfordul, és odacsap az öklével. Elugrok előre, de ahelyett, hogy elengedné, egyenesen hozzám vágja védencemet, így mindketten harcképtelenek leszünk egy pár percre. A szörnyek közben már készülnek a vérfürdőre. Miközben felsegítem, észreveszem, hogy a palota kapujában vagyunk, és egy szörny sincs mögöttünk. Összenézünk, majd egyszerre kezdünk szaladni a kapu felé. Ordítva, és hörögve üldözőbe vesznek. A furcsa terem, közepén a nyílással. Ugrunk, aztán megint a villanás... Egyszer csak a lávafolyam felett találok magam. Valaki fogja a kezem. Nem gondolkodok, hanem kimászok. A kalandor, aki megmentett meghajol, aztán kimegy a teremből, én meg hagyom, hogy atyám elmondja, mennyire aggódott értem.

Két nappal később a volt ellenfelem megkér, hogy kísérjem el. Nem rajongok annyira az ötletért, de belemelegyek. Atyámtól már elbúcsúztam, más pedig nem nagyon fog hiányolni engem. Elindulunk. Egy hónapnyi utazás után elérünk egy magas falhoz. Mondja, hogy menjek utána. Eljutunk így egy titkos kapuig. A kaput kinyitja, és bemegyünk. Hamarosan elérünk egy másik kapuig, de itt már van két őr is. Azt mondja, elintézi, én csak várjam meg az erdő szélén. Odamegy az örökhöz, és beszélni kezd nekik. Nem figyelem mit mond. A két őr hirtelen előkapja a kardját. Odanézek, és látom, hogy neki is kard van a kezében. A kapu nyílik, és kijön rajta még két őr. Nekik is kard van a kezükben. Egyszerre előnt a

gyilkos düh. Az egyik kezemben egy hosszú fém ostor van. Azzal adok egyet a legközelebbi őrnöknek. Elvesztem az eszem. Gyilkolni akarok! Csak akkor térek magamhoz egy kicsit, amikor már mind a négy őr holtan fekszik a földön. Csak négyen, pedig úgy emlékszem, öt alakot láttam. Az erdőbe. Igen, oda rohant be! Mivel igen jó nyomolvasó vagyok, könnyedén követem a nyomait. Gyorsan megállok. Egy nagy, homokos lejtő tetején állok. Gondolkozok, hogy lecsússzak-e, de a nyomok szerint erre kell mennem. Lecsúszok, és lent beleugrok a folyóba. Egy pillanatig nem ugrik be, hogy mit is keresek én itt, de aztán eszembe jut. A másik parton kimászok, és most már minden ártó szándék nélkül eredek a nyomába. Itt is van egy erdő, oda rohant be. Jól megijedhetett tőlem. Rohanok a nyomokon. Élesen elfordul. Hirtelen ott találom magam, ahol vagy egy órája elrohantam. Itt összezavarodok egy kicsit. Aztán látom: visszafelé indult a nyomokon. Engem nem olyan könnyű ám becsapni! Kiérek a partra. A homokban tisztán látszódnak a lábnyomok. Szerencsére, mert a zezugos sziklák között könnyen eltévednék. Megállok. Elöttem egy kis falu terül el a folyó mind a két partján. A házak lángolnak. A földön hátborzongató vércsíkok és vértócsák. Itt a talaj nagyon sáros, amiben szintén jól látszanak a nyomok. Egy hatalmas hajó ring a vízen. A sáros lábnyomok fölvezetnek a hajóra. Le egy lépcsőn. Ott van bent. Észrevesz. Előveszi a kardját, és nekidől a falnak. - Ne gyere közelebb! - kiáltja. Megállok. - Miért ölted meg az őrnököt?! - kérdezi. - Noha harcos vagyok, jó egy éve már annak, hogy valakit megöltem. Én nem öltem meg őket. - válaszolom. - Akkor mit csináltál?! Meghívtad őket teázni?!

Te... - a szavába vágok. - Félreérted - mondom halkán, aztán gyorsan elmagyarázom neki a helyzetet. Úgy látom, megérti. - Szörnyeteg! - zokogja, majd ráborul a vállamra, és sír. Zokog. Vigasztalóan átölelem. Mászt nem nagyon tudnék tenni, úgyhogy megvárom, míg megnyugszik. Amikor kisírta magát, leroskad egy székbe, de még mindig szipog. - Én... igazából egy kém vagyok. Engem küldtek oda, hogy megnézzem, milyen arrafelé a vidék. Itt nálunk sok a tó, az erdő, a folyó, és a nép egy olyan otthont szeretne, ahol nem kell félnie a szörnyektől, ahol minden normális. Hamarosan hódító útra indultak volna a seregeink és... - itt egy nagy rázkódás szakítja félbe. Azonnal felrohan a fedélzetre. Utána megyek. A hajó, amin vagyunk, egy egész flotta élén úszik. De előttünk egy másik flotta is van. A hajók feketék, és szörnyek vannak rajtuk. - Gyere! - Megint csak utána megyek. Azt állítja, hogy van itt valahol egy titkos kijárat, és szól, hogy segítsék megkeresni. Az egyik kép nagyon furán áll a falon, megigazítom. Erre kinyílik egy falnak álcázott ajtó. Ügyes. Megereszt felém egy mosolyt, majd bemegy az ajtón. Bent felkap egy kis csomagot, aztán elmagyarázza, hogy próbálja meg addig víz alatt maradni, amíg el nem halad fölöttünk a flotta. Kinyit egy csapóajtót, vesz egy nagy levegőt, majd beleugrik a vízbe. Követem. Amikor kimentünk a vízből, javasolta, hogy menjünk föl egy bizonyos hegyre, ahonnan látni az egész várost, ami a palota köré épült.

Főnt megint elkezd zokogni, mert a város lángokban áll. - Menjünk. - mondom. A város körüli erdőn vágunk át. Egy reggel sehol sem találom, de a nyomai tisztán ki-vehetőek. A város felé ment! Rohanvást követem a nyomokat. Elérek a falhoz, egy

olyan helyen, ahol van rajta egy hasadék. Bemegyek, így, közről a város még félelmetesebb. Mindenütt vér, és hullák, szörnyen megcsonkítva. Karvastagságú pókhálók a fák és a falak között. Elindulok a város közepén lévő tér felé, előre félve attól, amit majd ott találok. Amikor már közel járok, egy sikolyt hallok, majd egy diadalittas ordítást. Rohanni kezdek, de már elkéstem. Szinte az egész teret vér és húscafatok borítják. Ő ott ül egy *fa* alatt, amit teljesen beborít a pókháló. Félig elfordul, és a hátából kimászik valami ocsmány teremtmény, ami úgy mozgatta, mint valami kesztyűbábót. Szájak vannak a tenyerén. Nekem ugrik, hogy megöljön, de én gyorsabb vagyok. Féltrepek előle, majd' megsuhintom a kardom. Nem tud elhajolni. Egy csapással megöltem! Letérek mellé, és nagyokat nyelek, hogy elfojtsam a feltörő zokogást. - Miért jöttél vissza?

- Meg akarta menteni a hazáját. Nem gondolta, hogy már örökre vége;

- M-micsoda? - kérdezem, és felálllok.

- Kérlek, ne nézz hülyének, tudom, hogy hallottad. - Egy pillanatra becsukom a szemem, majd hátralepek attól, amit láttam.

- Hitt benne, hogy megmentheti a hazáját. Ez volt az élete. Nem tudta elhinni, hogy már vége. -Ki vagy te?

- Én vagyok te...

- Nem értem.

- Nem is kell megértened. Csak alkalmazkodj!

- Egyedül maradtam. Most mit tehetnék?

- Menj haza, herceg! Itt már nem tehetsz semmit. És sosem vagy egyedül. Soha. Miközben elindulok a hosszú utcákon, csak egy gondolat visszhangzik a fejemben: *bosszú*.

Kossárik Nándor (Miskolc)

Ars poetica

Nem költészet az, csupán csak zagyalék,
hol nem a rím, ritmus, s szép szó az ék!
Nem költészet, miben nincs gondolat,
mi nem űz el bajt, s gyötrő gondokat!
S írás, miben nincs szépség, sem varázs,
se tűz, se láng, se hamvadó parázs,
az költészet senki által nem lehet,
költő ilyet nem írhat, nem tehet!
S kiben nincs hit, eszme, értelem,
abban igaz költészet nem terem!
Mert aki megtagadja elveit,
sárba tiporja szent szerelmeit!
S aki rosszat nem mer megkontrázni,
mert gyáva csatában ázni, fázni,
az kezébe lantot sose vegyen,
inkább fétise a kába- kő legyen!
S aki tunyán, csak megváltókra vár,
miközben élete silány bazár,
annak helye a múzsák között,
mert a becsületért még nem ütközött!
A káosztól vert suta szóhalom,
miben nincs rend, öröm, se fájdalom,
sohasem lehet éltető ének,
s forrása ember költészetének.
S kit földre görnyeszthet a hatalom,
abban nincs hûség, nincsen tartalom,
mert parancsra lesz bátor, vad, kemény,
s hitvány emberben nincsen költemény!
S kinek a balgaság ad ihletet,
csak éltetni tud együgyû hitet.
S kiben az alázat szolga erény,
abban nem élhet igaz költemény!
S ki vétkek mellett szemlesütve megy,
kinél a bûnök bûne egyre megy,
az ne írjon semmifajta verset,
se enyhe lírát, se szívet tépő nyersét!

Nagy Norbert (Budapest)

"Csend"

Istenem

Hogy ne retentsen a rettenet,
nyalábold fel a lelkemet.
Ne hagyj, hogy a poklok, a Görbék
csontjaimat összetörjék.
Fogvacogva, hogy álljak ottan
két világ közt elhagyottan,
ne engedd! Ha én fiad vagyok,
öleljen meg a mellkasod,
mert mit egykor szívembe szúrtak,
tört tövise koszorúdnak.
Mert nem kényeztettek a kedvek,
te adj nekem békét, s kedvet!
S mert kerestelek –fél a felet-,
nyalábold fel a lelkemet!

Őszné Pusztai Éva (Aszód)

Tehéntrágya dezodorral

A tehének már hajnalban bögni kezdtek az istállóban.

-Na, új napra virradtunk, -törölgette csipás szemét.

A lovaglónadrágját félálomban húzta fel, majd a kapca után nyúlt, és a lábára tekergette. A gumicsizma eldőlve hevert az ágy alatt, lehajolt érte és beledugta a lábát. A pálinka a komódban volt, az első korty égette a nyelőcsövét, de utána kellemes érzés járta át minden porcikáját.

-Talán már a munkát sem bírná nélküle, -

nézett a kezében lévő pohárra, és még egy felest töltött magának. 15 éves korában az apja kínálta először. Hajnal volt, s szántani mentek. A lovak már toporogtak a kocsi előtt. Apja kezébe nyomta a szilvaillatú poharat, majd felhajtotta a sajtját. -Nehéz nap lesz ma fiam, kell az erő. Azóta minden reggel az apjára gondol, és felhajtja a szilvaízű, égető életerőt. Szénát szúrt a vasvillára, majd a tehének elé rakta. Addig is nyugton vannak, míg rágnak. Talicskába pakolta a tehéntrágyát. Kitalolta az udvar hátsó szögletébe. El kellene adni, mert már megint sok van belőle.

-Na majd szól a hirdetésnek, hogy megint tegye bele az újságba. "ÉRETT TEHÉNTRÁGYA ELADÓ":

Igaz, egyre kevesebben jöttek vásárolni, valahogy az évek folyamán a föld értékét veszítette. Nem akar dolgozni senki, parlagon hevernek a jó zsíros földű szántók. Amikor a határt járja, látja ám, mindent a gaz, meg a gyom birtokol.

-Mégváltozott a világ. - állapította meg. Számítógépek, az autók, csak ezek érdeklik a mai fiatalokat. Meg a diszkó.

-Ne te ne, -ütögette meg Riska farát, és a háromlábú kisszékre ült. Csak ezek maradtak meg. A földet államosították, a lovakat, meg a szekeret elvették. Emlékszik, egyszer az almásderes hazaszökött a tanyáról s szomorú szemekkel állt meg a fakapu előtt. A ló fekete szeméből könny csorgott. Mindannyian sírtak. Apját akkor majdnem lecsukták, azt mondták, hazalopta a lovat. De a táltos jött haza, mert tudta az utat, mindig is tudta. Ha elaludtak a bakon, biztosak lehettek benne, hogy hazatalálnak, mert Baba ismerte a hazavezető utat. Letörölte a tehén tőgyét, a sajtárt lába közé vette, és ütemesen elkezdte fejni. Édesanyja tanította erre:

-Fentről lefele húzod, kicsit nyomod, de ne fájjon neki, mert akkor felrúg. Látod, sugárban folyik a fehér tej. -Gyere. -fogta meg a kezét, és minden húzásnál segített. Érezd az ütemet, az erőt. Mindig tiszta legyen a tőgye, mert az úri nép finnyás. Aztán ha rossz ízű a tej, nem is kell nekik. -mondogatta. Amióta meghalt, rámaradt a

fejés tudománya. Az asszony városi volt, nem értett hozzá, pedig próbálta tanítani. Gyermekait, unokáit sem érdekelte a dolog.

-Papa, az a maga dolga.- mondta a lánya, és orrát fintorgatva hessegette el a legyeket. Az unokája eleinte bejárt az istállóba. Ámulva hallgatta őt, nézte a hatalmas teheneket. Reménykedett, lesz kire hagyni a tudományát. De ahogy nőtt a gyermek, úgy húzgálta ő is az orrát, és az utóbbi időben nem is jött az istálló felé. A vejét sem érdekelte.

-Apuka, ez a maga dolga. Én dolgozom a gyárban, három műszakban, nem érek rá magának segíteni. Nekem pénzt kell keresnem, hogy eltartsam a családom.

Bezzeg a meleg tejet azt szerették. A lakótelepről sokan jártak a frissen fejt fehér tejért. -Jobb, mint a bolti. -dicsérték. Ennek igazi íze van, nem csak fehér, ez tehenet látott. Büszke volt rá. A pénzt, amit kapott érte, a lányának adta. Nem volt nyugdíja, de amíg lehetett, napszámba járt. A felesége már tíz éve meghalt. Rámaradt minden, a kert, a tyúkok, a tehenek, a fejés. De nem bánta, hasznosnak érezte magát. -Nélkülem megállna az élet! -harsogta a kocsmában, ha betévedt egy- egy pohár borra. Már öten toporogtak az istálló előtt, amikor szűrte a tejet. Műanyag üvegekkel jöttek. Az igazi tejes kanna fehér. - mondogatta az embereknek. Azok csak mosolyogtak rajta és továbbra is műanyag flakonokban vitték a fehér, habzó tejet. Némelyik fintorgott. - Milyen bűz van maguknál, milyen teheneszag. Bezzeg ide jár tejért, elfelejtette honnan jött, kik voltak a szülei. Ő még emlékszik Szurtos Pistáékra. Alig volt enivalójuk, mindig a földet túrták, de semmire nem vitték. Az unokája meg ni, hogy fintorog. Mercédesszel jött most is a tejért. -De felvitte az Isten a dolgát! Büszke volt arra, hogy gyermekkorában édesapja megtanította a föld, az állatok, a növények szeretetére. Na meg a becsületes munkára.

-Fiam, tanulj meg, a szegény embernek semmije sincs a becsületén kívül. Vigyázz rá, szégyent ne hozz magadra, meg ránk.

Megtanulta. 85 éves, és a becsülete most is megvan. Büszke magára, mert nem felejtette el a tanultakat, belevésődött édesapja, s édesanyja minden mozdulata, szava, cselekedete. Magában hordozta az őskortól tanult Isten imádatot, világ tiszteletet, valamint a föld szeretetét.

A tehenek már hajnalban bőgni kezdtek az istállóban. -Na, új napra virradtunk- törölgette csipás szemét.

-A fene essen ezekben a tehenekbe, meg a gazdájukba. Minden reggel erre kell ébrednie, a bűzről nem is beszélve. Belebújt a selyem köntösbe, lábát beledugta a Franciaországban vásárolt brokátpapucsba. A konyhába indult kávé főzni. Megtömte a presszógépet kávéval. Kivette a hűtőből a tejszínt, és leült az asztalhoz. Bekapcsolta a tévét, és a csatornákat váltogatta. Kezébe vette az utazási iroda tájékoztatóját. Volt már Párizsban, Olaszországban, a görögöknél. Talán az idén Egyiptomba megy a piramisokhoz. - majd gondolkozik rajta. A társasház emeleit, lakásait bejárta az érett trágya szaga. Nyáron a legyek csak úgy zsongtak mindenfelé. A tulajdonosok véleménye megoszlott. Volt, akit hidegen hagyott a szag. Olyan is akadt, aki kimondottan szerette, mert a múltjára emlékeztette. Ő gyűlölte.

-A huszonegyedik században, egy lakótelep közelében, hogy engedhetik meg a tehéntartást? - elmélkedett kávézás közben. Igaz, egy-két szomszéd is onnan hordta a tejet, mert egészségesebbnek tartották, mint a boltban vett zacskós fehér löttyöt. - Ki tudja, mi van a bolti tejben. Már az sem igazi. Tejporból van, mindig ég tőle a gyomrom, mondta Klaudia. A szomszéd-asszony helyeselt. -Az enyém is. Még túró sem lehet belőle készíteni, az aludttejről nem is beszélve. Sok a savó benne, és meg sem alszik. Ő szidta a parasztembert, hogy nem tünteti el a trágyát, és mindig ezt a penetráns szagot kell szívniuk. Jó lenne valamit tenni ellene. Erre bólogatni kezdtek, mert a szag mindenkit zavart. De ugyanúgy teltek a napok és hetek. A szag mindenhová beszivárgott. Vendégeket sem mert hívni. Mert amikor legutoljára a lá-

nyok a bankból eljöttek, mást sem hallott tőlük másnap a munkahelyén, mint: hol vették a "légfrissítőt", című kuncogó kérdéseket. Egyik nap, amikor már elviselhetetlen volt a bûz, és a légfrissítő sem segített, úgy gondolta a türelmének vége. Elege van. Átballagott a kertes házhoz, majd becsengetett.

-Adjon Isten, jó napot. -köszönt a szikkadt öregember, ahogy gumicsizmás lábával ballagott a kapu felé.

-Miben segíthetek, tejet szeretne? -és segítőkészen nézett rá.

-Nem, nem szeretnék. -mondta zavartan. Nem lehetne a trágyát eladni? Elég kellemtelen a szaga, és tudja, már nem bírom a lakásomban, mert... Szóval, legyen szíves, csináljon valamit a trágyával

Közben nagyapja jutott eszébe. Mennyire hasonlítanak ezek az öregek egymásra, főleg ha megöregszenek. Eszébe jutott a kis tanyasi ház a zsuppfedéllel, s nagyanyja főkötős, kerek arca. Megcsapta orrát az ismerős szag. A föld, a tehén, a trágya, az emberi izzadsággal vegyes, tömény, nehéz illat. Láta magát szöke copfos kislánként, amint a frissen fejt tej a szája körül habzó, fehér bajuszt rajzolt. Nagyapját is, amint erős, kérges kezével megsimogatja a fejét, és mosolyogva letörli szájáról a tejet. -Kis cicám gyönyörű kincsem, ízlik? Szinte újra hallja a hangját.. .

-Hát kisasszony, lehetni lehetne. Meghirdettem már, de eddig nem jelentkezett senki.

-Nem lehetne elvinni, mondjuk ki a határba, oda a berek szélire?

-Nem, kisasszonyka, mert megbüntetnek. Nem lehet csak úgy lepakolni. Különben is, ennek az érett trágyának nagy értéke van. A növények ettől úgy, de úgy nőnek. -Látja? -Nem kell már ez senkinek. Magam sem tudom felhasználni, mert csak ennyi földem maradt. Ez a kicsike. -s hátrafelé mutatott a kiskert felé, ahol a kupac állt. Nem tudott mit mondani. Nem is akart. Elköszönt. -Milyen gyáva vagyok. -állapította meg magában. Nem mertem kerek-perec megmondani, amit akartam. Belülről azonban boldogság öntötte el a

lelkét. Visszaemlékezhetett nagyszüleire, és a kis tanyára... Majd szól a közös képviselőnek, nézzen utána, milyen jogszabály vonatkozik ilyen helyzetre. Elvégre azért kapja a fizetését. Végül is, az ő dolga lenne az intézkedés. Menjen le a polgármesteri hivatalba, s paragrafus nélkül vissza se jöjjön.

Péter Erika (Békéscsaba)

A Csend fádalmái

Távolodik
tőlünk a Csend.
Fejjel megüünk,
halkan - a falnak,
fölöttünk a mennyezet
mosógépek kopogtatnak.
Fület sértő, arrogáns zajok,
Hi-fi-torony lárma, gép zenebonája,
nyikorgó ágydalok, civódásmondatok,
kinn fájdalmas autóberregés,
bádogkukák síró jajgatása, madársziréna,
talán, már Krisztus is ordít odafenn
a néma keresztfán.
Vihar előtt fekete
a
Csend.
Sajognak
a gondolatok
szótlán idebenn.

Százdi Sztakó Zsolt (Százd)

Oszi, a barátom

Száguld, rohan veled az időexpressz, bele a végtelenbe, amit úgy hívunk: jelen, mert nincs múlt, és nincs jövő, csak jelen van, és emlékek vannak...

Oszi a barátom volt, kicsi gyerekkorától afféle félkegyelmű, akire ha megnő, azt mondják majd, falubolondja. Egy évvel volt öregebb, mint én, és az évfolyamcsúszás miatt jártunk már az óvodában is egy csoportba. A gyerekek persze kiközösítették maguk közül, hiszen ki akar egy „hülyével” barátkozni?

Én azonban dacosan csakazértis a barátomná fogadtam őt, és játszottam vele. Már akkor is lázadó természet voltam, vagy csak megsejtettem, hogy pár év múlva nekem lesz szükségem barátokra, akik feltétel nélkül kiállnak mellettem? Nem tudom, melyik verzió az igaz, mindenesetre egy gyerek nem is keresi tetteinek a mozgatórugóit, ő csak ösztönösen cselekszik. Arra majd jóval később kerül sor, hogy mániákusan elemezni kezdi a cselekedeteit, hogy a másokhoz viszonyított helyét megtalálja a világban. Lám, lám, én jó ember vagyok, mert már gyerekkoromban ezt és ezt csináltam, vagy: tisztelt bíróság, a vádlott elvetemültsége már gyermekkorában megnyilvánult...ezért van aztán, hogy a bűnözők kedvenc alibije mindig is a nehéz gyerekkor volt.

Oszi amúgy csendes, visszahúzódozó gyerek volt, a tanító néninek szinte nem is volt vele dolga. Reggel elhozták az óvodába, kiválasztott magának egy játékot a nagy kupacból, amivel egész nap elvult, míg délután érte nem jöttek, és elvitték. Közben pedig úgy viselkedett, mint egy jólnevelt gyerek, akit otthon a szülői egzecatúra megtanított, hogy hogyan legyen minél észrevehetetlenebb, az időnkénti balesetektől eltekintve, mert hát Oszi nem volt tökéletesen ura a saját anyagcseréjének.

Azonban ettől eltekintve akárha egész nap ott se lett volna, reggel elhozták, délután elvitték, és a kettő között mintha megszünt volna létezni.

Emlékszem, az utolsó évet jártuk az óvodában, amikor egy pszichológus jött ki, és nekünk egy tesztet kellett kitöltenünk, hogy felmérjék az iskolaérettségünket. Pár hét múlva aztán jött a döbbenet, amikor megjöttek a kiértékelések, és engem kise-

gítő iskolába tanácsoltak. Érthető volt szüleim döbbenete, akik addig semmi jelét nem tapasztalták, hogy fiuk értelmileg visszamaradott lenne.

Mint kiderült, a tesztjeinket cserélték össze Oszival, és ennek alapján tanácsoltak engem kisegítő iskolába. A cserére fény derült, és így azon az őszön a falu négyosztályos, piciny iskolájában kezdettem meg az ismerkedést a tudás birodalmával, ahova már három évvel idősebb Márta nővérem is járt, és ahol a négy osztály egyetlen teremben zsúfolódott össze, és Nyúl tanító úr felváltva tartotta az órákat az osztályoknak.

Ekkor volt az, hogy őszinte csodálattal néztem fel Oszira, mert amíg én azzal küszködtem, hogy a papíron ne egy tintapaca éktelenkedjen, hanem valami, ami a betűre emlékeztet, addig ő már szép, apró gyöngybetűkkel írt. Sőt, a tanító sokszor megszidta, hogy túl apró betűkkel ír, amit lehetetlen elolvasni.

Mondom, csodáltam őt, ugyanakkor nem is értettem, hogy is van ez? Persze, ma már, visszagondolva, ezt is megfejtettem.

Ennek is csak a rengeteg gyakorlás, és a szülői zsarnokság volt a titka. Mert amíg én iskola után a sarokba vágtam a táskát, és úgy rohantam játszani, mintha máris lekésstem volna valamiről, addig Oszi akár százszor is leírt egy mondatot, míg csak nem sikerült olyan apró gyöngybetűkkel leírnia, amit én megcsodáltam.

Azt is hamar megtanultam, hogy csak késő délután mehetek hozzá játszani, mert ha előbb mentem, az anyja mindig elküldött, hogy Oszi az apjával tanul.

Ennek ellenére hamarosan kiderült, hogy Oszi képtelen velünk tartani a tempót, olyanra, hogy már a többiek tanulását is gátolta, és ez észrevehetően őt is frusztrálta.

A félév végén el is került a közeli kisváros kisegítő iskolájába, amit a népnyelv nem kis iróniával csak „Oxfordnak” hív.

Oszi további sorsát már nem tudtam nyomon követni, hiszen az én életem is olyan fordulatot vett, hogy jó húsz évre kiszakadtam a falu társadalmából, és betegségem miatt a legközelebbi

ismerősökön, és rokonokon kívül nem érintkeztem másokkal. Oszti teljesen kikerült a látóteremből, csak hírek jutottak el időnként róla hozzám.

Aztán, mikor én kerültem vissza a falu vérkeringésébe, akkor már ő betegeskedett, egyre jobban elhatalmasodott rajta az elmebaj, kezelhetetlen, agresszív lett, intézetből intézetbe vitték. Pár éve is egy intézetben halt meg, akik akkor látták, azt mondták, hogy az utolsó hónapokra teljesen leépült.

Szita Zoltán (Gerde)

Vakon hiszek

(József Attila emlékére)

Vakon hiszek abban, hogy az Ember jó!
Ahogy a bölesen hömpölygő öreg folyó.
Amikor gyermekként majd odaül játszani,
Kevesebbnek, de többnek sem akar látszani,
Hogy azért terelgeti a vad szilaj csordát,
Mert Ő magabiztosan teszi a maga dolgát,
Hogy ösztönösen viszi előre a világot,
Védi az otthon melegét őrző lángot,
Hogy mily nemes is volt e szándék,
Altamira falán ott a rajzos emlék.
Vakon hiszek abban, hogy az Ember jó!
Hogy az ember ébren is egy örök álmodó.
Nem akart Ő soha még senkinek sem ártni,
S ha lehet egyre többet, még többet tanulni,
Amikor épp a vásznat szövö, vagy gyapjút fon,
Vagy kottát ír egy szívbemarkoló dallamon,
Amikor a lisztet őrli, vagy amikor örül,
Vagy amikor a vénekkel a tűzhöz leül,
És ösztöneivel viszi előre a világot,
S szívébe zár minden nyíló virágot.

Vakon hiszek abban, hogy az Ember jó!
Hogy simogató két keze örökké alkotó.
Megfaragta a nagy korinthuszi oszlopot,
Meghódította a földet, és közben álmodott,
Hogy nagy alázattal tiszteli ősei múltját,
S rendíthetetlenül járja mégis a maga útját,
Ha pihenésképpen olykor mégis kicsit leül,
Közben kifesti a házát kívül és belül,
Hogy kitartóan mindig csak előre néz,
Végül abból lesz a nagy kerek egész!

Takács Lajosné (Aszód)

Vége tavasz van

Hurrá! Végre tavasz van! Zöldülnek az erdők,
Kristálytisza kék égen úsznak bárányszőcskék,
A madarak dalára ébredhetünk reggel,
Fecskék, gólyák érkeznek kis és nagy se reggel.

Hurrá! Végre tavasz van! Örül minden gyerek,
Megtelnek a játszóterek, erdők, s ligetek.
Vidám, jókedvű gyerekek kacaja hallik,
Kopár téli táj után, sok virág kinyílik.

Hurrá! Végre tavasz van! Melegít már a nap,
Az egész nagy természet új erőre kap.
Csalogat a nap sugara ki a szabadba,
Lombosodó erdőbe, vagy csak ki a parkba.
Hurrá! Végre tavasz van! A hosszú tél után
Aki él és mozogni bír, vágyik a nap után.
Szépen, csendben kiülni a park padjaira,
S visszaemlékezni a fiatal korára.

Hurrá! Végre tavasz van! Nagyon vártunk téged!
Nincs élőlény a Földön, ki ne örülne néked!
Növény, állat, s az ember. Öreg és fiatal
Visszatér az életkedvünk a szép tavasszal!

Tobak László (Tapolca)

Kihalt madár már a turul

Kihalt madár már a turul
Forintunk is hozzá gurul
Bizony mást is jelentenek
De magas a béka fenék

Szintjét nem tudjuk elérni
Mikor fogunk észhez térni
Mert a pénzünknek a holta
Rossz létünket indokolta

Jöhet kormány jobbról, balról
Nem hull pénz le csupaszt falról
A rendet sok gazdag bontja
Ránk szélhámos hadát ontja

Hiába hull földbe magunk
Nem védhetjük tőlük magunk
Sok zsíros poszt tele velük
Jól megtömve duzzadt zsebük

Amikor ránk szabadulnak
Újra, újra elvadulnak
Tollhegygel egy újabb rántás
Szegény bőrről még egy hántás

Fehér gallér és nyakkendő
A pénz sosem elegendő
Mindig felül tudják múlni
A szegényt újra lenyúlni

Ehhez kell jó képet vágni
Kenyér helyett gumit rágni
Mikor lesz már vége ennek
Szebb jövő e rút jelennek

Vengrinyák János (Nyíregyháza)

A NEGYEDIK KERESZT

Uram!

Mellettem érezlek születésem óta.
Két éves koromban kezdődött a próba.
Nem hívtál magadhoz súlyos betegségben,
agyhártyagyulladás láz- tüzeiben égtem.

Mai napig rejtély, miért segítettél?
Millióan haltak, Te küzdöttél egyért.
Mivel érdemeltem a Szent kegyelmedet?
Még hálát sem adtam érte eddig Neked.

Vétkes ember lettem, nem használt a próba.
Intéseid voltak, térjek igaz útra.
Ostoroddal rám sújtsz, csapást- csapás követ
viselek magamon számtalan sebhelyet.

Nem lett a lelkem sem háborgástól mentes,
ahogy a testem is, eléggé fekélyes.
Megvallom őszintén, hisz nagyon jól tudod,
a Templom küszöbe léptemtől nem kopott.

Uram!

Beállok a sorba, térdelek előtted.
Könyörögve kérlek, elég az intelmed.
Szeretnék örökké igaz híved lenni.
Harmadik Lator- ként melletted függeni...

HÍREK

A Költészet Napja

Országszerte megemlékezések, ünnepek, felolvasások tarkították az idei *Költészet Napja* eseményeit. *József Attila* születésnapja hagyományosan olyan tavaszi esemény, amikor a versek, az irodalom, s a társművészetek kedvelői ünnepelnek. Rétság is méltóképpen ünnepelt a Spangár antológia bemutatásával és a Spangár-díj átadásával.

AEGON Művészeti díj

Az AEGON Magyarország Zrt., amely a hazai kulturális-művészeti élet támogatásáért 2005 őszén megkapta a Fehér rózsza díjat, idén művészeti díjat alapít, amellyel elsősorban a magyar irodalmi élet kitűnő alkotóit, tágabb értelemben a hazai művészeti élet kiválóságait szeretné elismerni, s ezzel is felhívni rájuk a közvélemény figyelmét.

A tekintélyes összegű díjat kortárs magyar író kaphatja az előző évben napvilágot látott, kiemelkedő szépirodalmi teljesítményéért. Az alapító magyar irodalmi lapok, műhelyek főszerkesztőit, vagy a kritikai rovat vezetőjét kérte fel arra, hogy tegyenek javaslatot az első év díjazottjára. A javaslatok alapján független szakmai zsűri döntött a díjazott személyéről. A zsűri tagjai: Babarczy Eszter, Széchenyi Ágnes, Lévai Balázs, Margócsy István, Radnóti Sándor.

A rangos Herder-díjhoz hasonlóan – amelynél a díjazott ösztöndíjast jelöl meg – az AEGON társdíjat is alapít, amelyre a díjazott író jelölhet kortárs magyar művészt. Mivel az alapító nem akarja megkötni a díjazott kezét, ezért az AEGON

Művészeti Díjat átvevő író bármely művészeti ágból választhat kiugró fiatal tehetséget, vagy akár olyan, jelentős alkotót, akire ezzel az elismeréssel is felhívhatja a figyelmet. A díj nevében ezért nem az irodalom, hanem a tágabb „művészeti díj” megnevezés szerepel.

A sajtótájékoztató a díjról május 4-én 11-kor lesz az AEGON székházában (1091 Budapest, Üllői út 1.).

Az, hogy ki veheti át az első AEGON Művészeti Díjat, az ünnepélyes díjátadás során, május 5-én 17 óra után derül ki (szintén) az AEGON székházában. (Az est házigazdája Lévai Balázs lesz, közreműködik Pérchy Kornélia és a Solti kamarazenekar).

Meghalt Bella István

2006. április 20-ára virradó éjjel meghalt Bella István Kossuth- és József Attila-díjas költő, író, műfordító.

Bella István 1940. augusztus 7-én született Székesfehérváron. Az ELTE magyar-könyvtár szakán végzett. A 60-as évek közepén részt vett a Tiszta szívvel c. antológia létrehozásában. Szerzője volt az Új Írás és a Napjaink folyóiratoknak. Ágh Istvánnal, Buda Ferencsel, Kalász Lászlóval, Raffai Saroltával, Ratkó Józseffel és Serfőző Simonnal a "Hetek" tagja. 1971 és 1977 között üzemi újságíró a Magyar Papírnál, valamint a Papíripari Vállalat népművelője. Volt könyvtáros a Ganz-Mávagnál, főszerkesztő a székesfehérvári Városi Televíziónál a 90-es években. Hosszú időt töltött az Élet és Irodalom, illetve az Árgus c. folyóirat szerkesztőjeként, munkatársa volt a Magyar Naplónak. A rendszerváltás után könyvkiadással is foglalkozott.

Első verseskötete, a *Szaggatott világ* 1966-

ban jelent meg a Magvető Kiadónál. Legutóbb *Tudsz-e még világot?* címmel látott napvilágot összegyűjtött verseit tartalmazó kötete (1999) és *Áni Máni a zoknihalász* gyermekverskötete (2001). Válogatott kötetei: *Az ég falára*, 1984; *Testamentom*, 1992. 2002-től volt a [Digitális Irodalmi Akadémia](#) tagja.

Műfordítóként a finn-ugor folklórral és a lengyel irodalommal foglalkozott. A Magyar Versmondók Egyesülete, amelynek tiszteletbeli elnöke volt, néhány napja adományozott neki díjat.

Pályázatok:

A Magyar Írószövetség és a BORIGO Magazin a magyar szőlő- és borkultúra művészi megjelenítése érdekében pályázatot ír ki kortárs írók, költők és képzőművészek számára. A pályázatra a *szőlővel, szőlőhegygel, szürettel, a borospincével, borral, borivással, a bor okozta mámorral* kapcsolatos, ezeket a témákat megjelenítő szépirodalmi alkotásokat (vers, elbeszélés, irodalmi esszé), illetve könyvben reprodukálható képzőművészeti alkotásokat várnak.

A pályaműveket papíron vagy elektronikus formában az alábbi címekre lehet elküldeni: Magyar Írószövetség, 1397 Budapest, Pf.: 546 vagy mit@iroszovetseg.hu, info@borigo.hu

Beérkezési határidő: 2006. július 30.

Az elbírálás határideje: 2006. szeptember 15.

Tartalmi-formai követelmények:

Az utóbbi 15 évben született alkotásoknál régebbi munkákat nem fogadnak el, ugyanakkor ezen időhatáron belül a már folyóiratban, önálló kötetben publikált vagy valamilyen tárlaton kiállított műveket is elfogadják, de a kuratórium külön örül az e pályázat által inspirált, új műveknek is.

Egy alkotótól maximum 5 verset (versenként max. 100 sor hosszúságút), 2 elbeszélést, irodalmi esszét (szövegenként max. 1 szerzői ív terjedelemben), illetve 5 darab képzőművészeti alkotásról készült reprodukciót (például fotót a festményről, műtárgyról, vagy nyomatot linómetszetről, rézkarcról stb., technikai és méretbeli megjelöléssel) várnak. Minden pályázónak mellékelnie kell egy 5 soros szakmai életrajzot is.

Pályadíjak:

Összesen 6 pályázót díjaznak, a díjak a legnevesebb hazai borászok nagy értékű boraiból fejenként 30 ezer forintos boröszeállítás. A legjobb pályaművekből a későbbiek folyamán kötetet jelentetnek meg. A majdani könyvbemutatón a legjobb képzőművészeti alkotásokat kiállítják.

A Szabad Föld pályázatot hirdet

Fazekas Mihály klasszikus művének újraírására (feldolgozására vagy továbbírására) az eredetire emlékeztető alapmotívumokkal, szereplőkkel, eseménysorral, verses, prózai vagy drámai formában (esetleg képregényben), mai vagy tetszőlegesen választott korba és környezetbe ágyazva, szabott terjedelemben.

Jeligés, magyar nyelven írt, nyomtatásban vagy elektronikusan közzé nem tett, szabad közlési jogú munkájukkal hazai és határon túli pályázók egyaránt részt vehetnek a pályázaton. A gépiraton, flopin vagy CD-n rögzített munkákat 2005. július 31-éig kell beküldeni a Szabad Föld címére (1125 Budapest, Istenhegyi út 59-61., vagy 1428 Budapest 8., Pf. 52) "Az új éra Ludas Matyija" megjelöléssel. A legjobbakat (legalább tízet), egyenként 50 000 forint tiszteletdíjjal honorálva a Szabad Föld teljes névvel közlést teszi a lapban és a Szabad Föld Könyvtár 2006-ban megjelentetni tervezett gyűjteményes kötetében. A 350 000 forintos fődíjat, a Szabad Föld Lúdtoll Díját az olvasók döntenek el!

A részletes pályázati kiírásért látogasson el a Szabad Föld honlapjára.

E havi számunk szerzői:

Baranyai Zoltán (Győr, 1943)
Badacsonytördemic, nyugdíjas

Borsi István (Budapest, 1957) Diósjenő,
szellemi szabadfoglalkozású

Csőreginé Baranyai Anita (Győr, 1970)
Nyúl, etnográfus, igazgatóhelyettes

H. Túri Klára (Győr, 1939) Tata, író, költő

Hörömpő Gergely (Vác, 1945) Diósjenő,
református lelkész, költő

Karaffa Gyula (Nyíregyháza, 1964)
Nagyoroszi, ny. közalkalmazott, vállalkozó

Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce,
nyugdíjas köztisztviselő, költő

Majnik Tamás (Balassagyarmat, 1982)
Rétság, közalkalmazott, színész

Móritz Mátyás (Budapest, 1981) Buda-
pest, internetes újságíró

S.Varga Ilona - A Lion (Budapest, 1956)
Budapest, könyvszerkesztő, újságíró, író

Szalai Ferenc (Budapest, 1957) Budapest,
könyvtáros, tanár

Szávai Attila (Vác, 1978) Rétság, író, új-
ságíró

Végh József (Diósjenő, 1953) Diósjenő,
helytörténész, művelődési ház igazgató

Dorogi Ferenc Miklós, (Budapest)

Fekete Eszter, (Eger)

Fuchs Éva, (Pécs)

Katona Kamilla, (Rétság)

Kossárik Nándor, (Miskolc)

Nagy Norbert, (Budapest)

Őszné Pusztai Éva, (Aszód)

Péter Erika, (Békéscsaba)

Százdi Sztakó Zsolt, (Százd)

Szita Zoltán, (Gerde)

Takács Lajosné, (Aszód)

Tobak László, (Tapolca)

Vengrinyák János, (Nyíregyháza)

Impresszum:

Tördelés/irodalom:
Karaffa Gyula

Helytörténet/fotó:
Végh József mkl.

Grafika/képzőművészet:
Konczili Éva

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:
0630-383-5385

Email cím:

karaffagy@freemail.hu

hgev@freemail.hu

**Kiadja a rétsági Művelődési Központ és
Könyvtár**

Terjesztés kizárólag PDF formátumban.

Baranyai Zoltán: Mézeskalács forma
(fotó, a győri Xantus János Múzeum anyagából)